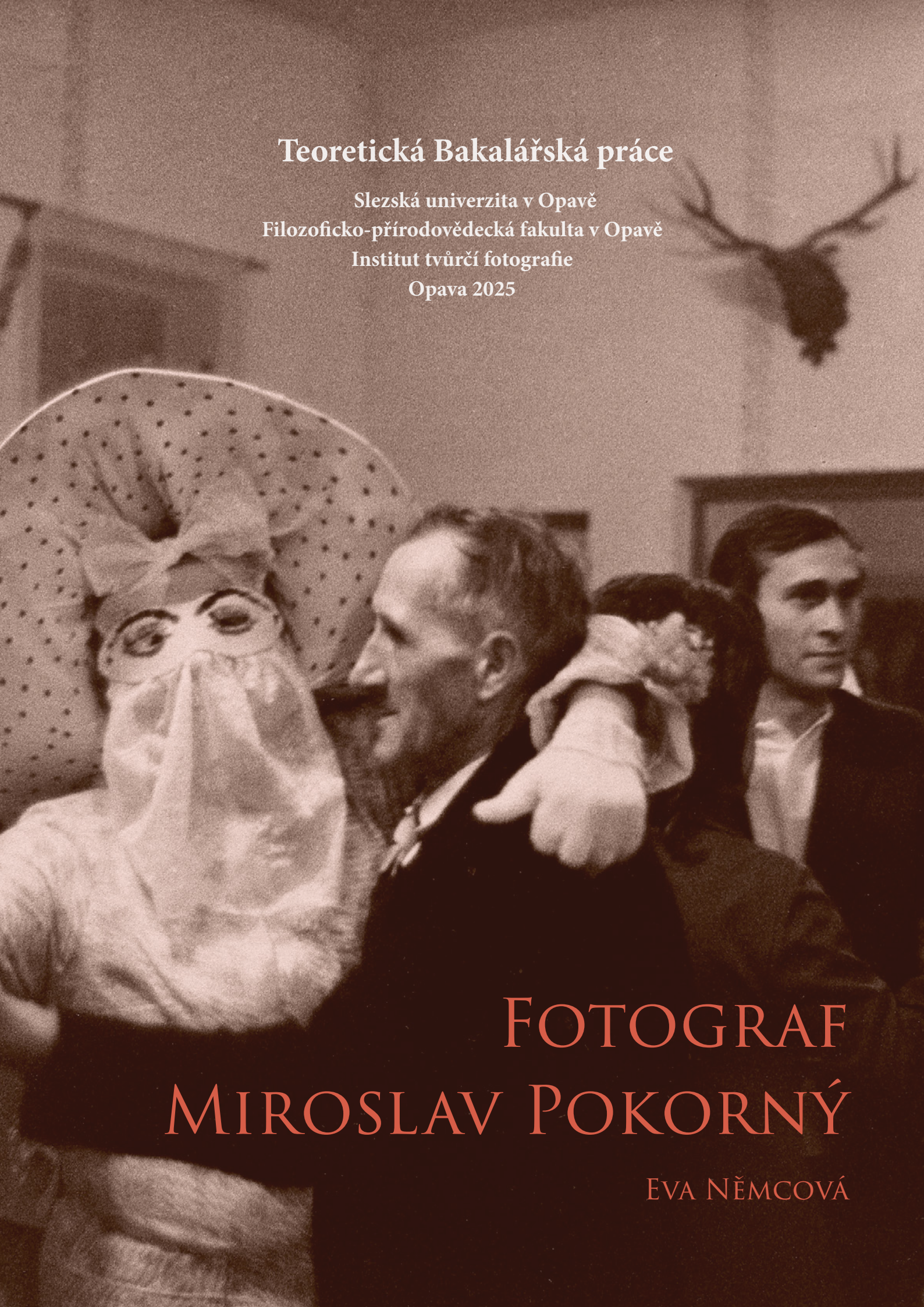

Teoretická Bakalářská práce

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2025

Fotograf Miroslav Pokorný

Eva Němcová

FOTOGRAF
MIROSLAV POKORNÝ

Eva Němcová

Teoretická bakalářská práce

Slezská univerzita v Opavě

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

Opava 2025

Eva Němcová
ITF FPF Slezské univerzity v Opavě
© 2025

Fotograf Miroslav Pokorný

Photographer Miroslav Pokorný

Eva Němcová

Obor: Tvůrčí fotografie

Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Bieleszová, Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. Josef Moucha

Teoretická bakalářská práce

Slezská univerzita v Opavě

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

Opava 2025

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2024/2025

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Studentka: Eva Němcová

UČO: 57581

Program: Tvůrčí fotografie

Téma práce: T: Fotograf Miroslav Pokorný

Téma práce anglicky: T: Miroslav Pokorný Photographer

Zadání: Anotace:
Bakalářská práce mapuje život a dílo Miroslava Pokorného, fotografa vycházejícího z divadelního prostředí a posléze i aktivního dokumentátora a reportéra vesnických slavností, jako byly maso-pusty či taneční zábavy. Cílem práce je postihnout jeho fotografickou tvorbu, která dosud nebyla řádně publikována komplexně, a to i ve společensko-kulturním kontextu 70. a 80. let minulého století. Ve výzkumu se tedy zaměřuji na období od roku 1974, kdy Pokorný absolvoval na FAMU a zároveň si pořídil chalupu v obci Buková, kde podstatně rozvíjel svou fotografickou činnost. Práce by měla přiblížit i jeho portrétního tvorbu nebo fotografický cyklus vznikající v lokalitě podél říčky Stropnice. Ve výzkumné části práce pak využívám jako zdroj informací rozhovory s rodinnými příslušníky, analýzu fotografického archivu, rešerši dostupné literatury a zdrojů na internetu. Na závěr se pokusím popsat a shrnout jeho přístup k tvorbě a fotografii obecně.

Metody: Dostupná literatura a články, rozhovory s příbuznými.

Literatura:
DUFEK, Antonín. Aktuální fotografie ze sbírek Moravské galérie v Brně: Kabinet užitého umění Moravské galerie v Brně, 9.12.1982 - 8.1.1983. V Brně: Moravská galerie, 1983. 60 s. Směr; Sv. 115.
POKORNÝ, Miroslav. Venkov: (1973-1988): Novohradsko. Vydání druhé. V Praze: Stanislav Juhaňák - Triton, 2014. 126 nečíslovaných stran. ISBN 978-80-7387-697-5.
POKORNÝ, Miroslav. Venkov (1973-1988): Novohradsko. Vydání 1. Praha: Triton, 2012. [130] s. ISBN 978-80-7387-600-5.
FÁROVÁ, Anna. 9&9. [Česko]: [nakladatel není známý], [1981?]. 76 nečíslovaných stran.
KOLEKTIV AUTORŮ, Činoherní klub 1965-2005:Praha: Činoherní klub: Brána, 2006. 550 stran. ISBN 80-7243-262-1.
KOLEKTIV AUTORŮ, Deseti objektivy: Praha: Panorama, 1983. 238 stran. ISBN 11-118-83.

Vedoucí práce: doc. Mgr. Štěpánka Bieleszová, Ph.D.

Datum zadání práce: 14. 5. 2023

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

Abstrakt

Tato bakalářská práce mapuje profesní i osobní život fotografa Miroslava Pokorného. Fotograficky aktivní byl zejména v Praze, kde byl hlavním fotografem Činoherního klubu, a v jižních Čechách, kde vytvořil ucelený portrét venkova v období pozdního socialismu. Jeho černobílý fotografický dokument nahlíží do venkovského života obyčejných lidí, které zachycuje bez zbytečného sentimentu. Tvorba Miroslava Pokorného nebyla dosud řádně zmapována a publikována, tato bakalářská práce tak alespoň dílčím způsobem přiblíží jeho život i dílo širší veřejnosti.

Abstrakt (anglicky)

This bachelor's thesis explores the professional and personal life of photographer Miroslav Pokorný. He was particularly active in Prague, where he served as the chief photographer of the Činoherní klub theatre, and in South Bohemia, where he created a comprehensive portrait of rural life during the late socialist era. His black-and-white documentary photography offers an unembellished glimpse into the everyday lives of ordinary people, capturing them without unnecessary sentimentality. Miroslav Pokorný's work has not yet been thoroughly documented or published. This thesis seeks to provide at least a partial insight into his life and artistic legacy, making it accessible to a wider audience.

Klíčová slova

Fotografie, dokumentární fotografie, fotograf, Miroslav Pokorný, divadlo, venkov, portrét

Keywords

Photography, documentary photography, photographer, Miroslav Pokorný, theater, countryside, portrait

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím citovaných zdrojů, které jsou uvedeny v bibliografických odkazech, a s použitím informací z osobních rozhovorů s rodinou Miroslava Pokorného.

SOUHLAS SE ZVEŘEJNĚNÍM

Souhlasím se zveřejněním této práce a s jejím zařazením do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji své vedoucí práce Mgr. Štěpánce Bieleszové, Ph.D. za vedení práce, všem pedagogům za vstřícný přístup, díky němuž bylo studium Institutu tvůrčí fotografie obohacující a motivující. Poděkování patří i mé rodině, a hlavně mému příteli Josefu Veselkovi za trpělivost a podporu po celou dobu studia. Děkuji rodině Miroslava Pokorného za informace a důvěru při zpracování tématu. Obzvlášť děkuji paní Dagmar Pokorné za milé chvíle, otevřenost a inspirativní vyprávění, které významně obohatilo tuto práci.

Opava 2025
Eva Němcová

OBSAH

Úvod 9

1 Kdo byl Miroslav Pokorný 10

2 FAMU 12

2.1 Parníky 14

2.2 Bufet 15

3 Divadelní fotografie 17

3.1 Činoherní klub 19

3.2 Výstavy v Činoherním klubu 21

3.3 Pokorný na výstavě v Plasích 22

4 Lidé a krajina 24

4.1 Venkov 24

4.2 Vymazaný svět 34

5 Sochař Jiří Beránek 35

6 Žižkov, Žižkované (Praha 1985–1988) 38

7 Portrétní studio Aragorn 42

8 Kraví hora, Cahoty 45

9 Kapličky 49

10 Pedagogická činnost 52

11 Miroslav Pokorný v kontextu doby 53

Závěr 54

Stručný životopis v datech 56

Samostatné výstavy 57

Kolektivní výstavy 58

Publikace 58

Seznam použité literatury 59

Knihy, články, katalogy 59

Seznam online zdrojů 60

Zastoupení ve sbírkách 60

Přílohy 61

Příloha 1 Doplňující rozhovor s Dagmar Pokornou 61

Příloha 2 Josef Kroutvor – vzpomínka na Miroslava Pokorného 63

Příloha 3 Doprovodný text k výstavě v Jindřichově Hradci 64

Příloha 4 Doplňující obsahový materiál 65

Jmenný rejstřík 67

Úvod

Několik let před tím, než jsem byla přijata na opavský Institut tvůrčí fotografie, pořídila jsem jako vánoční dárek svým rodičům (a taky trochu pro sebe) publikaci *Venkov* Miroslava Pokorného.[1] Fotografie jsou totiž z míst, kde vyrůstala má maminka, z kraje, který mám díky tomu také ráda. Ačkoli jsem v té době neměla fotografické vzdělání a fotografování jsem se věnovala jako nadšenec, cítila jsem, že Pokorného fotografie nejsou „jen" záznamem venkovské krajiny a lidí v ní. Okouzlily mě symbiózou živosti a autentičnosti.[2]

Později jsem se snažila o autorovi dozvědět více, ale příliš úspěšná jsem nebyla. To mě přivedlo na myšlenku věnovat mu tuto bakalářskou práci.[3]

Venkov a jeho obyvatelé jsou ústředním motivem mnoha fotografů, Pokorný je ale zachycoval bez přebytečného sentimentu. Skrze jeho fotografie můžeme vnímat respekt k tradici, cit pro detail a zároveň snahu propojit minulost se současností, což můžeme vysledovat zejména v jeho drobných projektech, které realizoval v okolí Bukové v podhůří Novohradských hor.

Miroslav Pokorný se ale nevěnoval pouze venkovu; jeho zájem byl širší o divadelní fotografii, portrét nebo specifické zachycování krajiny.

Při psaní této práce jsem vycházela z analýzy samotných fotografií, z dostupných materiálů zabývajících se uměleckou fotografií a hlavně z osobních setkání s jeho první i druhou manželkou (Dagmar Pokorná a Eva Straková), které mi ochotně poskytly cenné vzpomínky a vhledy do Pokorného osobnosti a tvorby. Ráda bych tak touto prací přiblížila nejen autorovo dílo, ale i jeho život s důrazem na jeho inspirační zdroje.

---

1 POKORNÝ, Miroslav. *Venkov (1973–1988): Novohradsko*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-600-5.

2 Vybavuji si chvíli, kdy si rodiče knihu poprvé prohlíželi. Skoro všechny osoby znali a k některým fotografiím přidali i příběh. Ve vzpomínkách, které v nich snímky Miroslava Pokorného vyvolaly, se vrátili do mládí.

3 Ještě jedna osobní vzpomínka mě váže k Miroslavu Pokornému. Vzpomněla jsem si, že v 90. letech jsem na vesnických diskotékách potkávala sympatického mladíka Ondřeje Pokorného. A napadlo mě, že by mohl mít s Miroslavem Pokorným společné více než jen příjmení. Ukázalo se, že Ondřej je skutečně jeho syn.

1 Kdo byl Miroslav Pokorný

Miroslav Pokorný se narodil 4. května 1946 v Pečkách nedaleko Kolína. Jeho maminka pocházela z jižních Čech, z malé osady Samoty ležící mezi Lišovem a Jivnem u Českých Budějovic. Zde také jako dítě často pobýval na prázdninách. Část dětství trávil i na letním bytě v Olešnici, která je dva kilometry od Bukové. Osud ho tam později zavedl a tento kraj si i díky vzpomínkám z dětství zamiloval.

Vyrůstal v rodině, kde oba rodiče a později i starší bratr amatérsky fotografovali. S fotografií se seznamoval i prostřednictvím fotokroužku, který v dětství navštěvoval. Později fotil také během vojenské služby. I díky tomu, že maminka pocházela z venkova, měl vřelý vztah k půdě a vůbec ke všemu živému. V letech 1961 až 1965 studoval Střední zemědělskou technickou školu v Benešově. Sbíral brouky a motýly, a to i na obrázcích, zvířata také rád fotografoval. Později na vojně začal zachycovat i lidi.[4]

Bratr Karel žil ve Švýcarsku, z Československa emigroval v roce 1969. Fotografovat začal dříve než Miroslav, ale nikdy se tím neživil, byl nadšený amatér a nejčastěji zachycoval momenty hlavně při cestování se svou ženou. I když byli každý jinak zaměřený, v životě Miroslava Pokorného měl bratr důležité místo. Na rozdíl od Miroslava byl Karel technik, sportovec, měl zájem o auta, motorky, miloval cestování. Fotografování ale oba bratry spojovalo. Karel s manželkou svého bratra zpočátku materiálně podporovali, například tím, že mu ve Švýcarsku sháněli u nás tehdy nedostupnou fotografickou techniku.[5]

4 MRÁZKOVÁ, Daniela a REMEŠ, Vladimír. *Cesty československé fotografie: Vyprávění o historii čs. fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů vybraných osobností a mezních vývojových okamžiků*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X, s. 267.

5 Z rozhovoru s paní Dagmar Pokornou 21. 8. 2024, viz příloha č. 1.

Chalupa v Bukové, v popředí boží muka, jaro 2024.
Zdroj: archiv Evy Němcové

Relax po práci, v pozadí dubové schody od J. Beránka.
Zdroj: rodinný archiv

Chvilka s dcerou Marií. Zdroj: rodinný archiv

S partou fotografů, Pokorný uprostřed dole.
Zdroj: z knihy *Deseti objektivy*, s. 231

Typické gesto, v popředí J. Beránek a J. Kroutvor.
Zdroj: rodinný archiv

Pohoda v Bukové, syn Ondřej, manželka Dagmar.
Zdroj: z knihy *Deseti objektivy*, foto: Pavel Štecha, obr. 186

Pokorný miloval, když se v sadě sešla společnost.
Zdroj: rodinný archiv

2 FAMU

Zásadním momentem pro další směřování Pokorného byla chvíle, kdy ho na konci šedesátých let stopem svezl fotograf Pavel Štecha (1944–2004). Právě on mu vnukl myšlenku přihlásit se na Filmovou a televizní fakultu Akademie múzických umění v Praze, což představovalo zásadní zlom v Pokorného životě.

Na FAMU se skutečně přihlásil; v letech 1969–1970 dělal třikrát zkoušky, než ho přijali na obor umělecká fotografie. Studium absolvoval v roce 1974. Mezi jeho spolužáky patřili Daniela Horníčková (1945) nebo Josef Ptáček (1946).

Se školními vrstevníky se setkával hlavně v hospodě u Bonaparta v pražské Nerudově ulici, kam chodili také výtvarníci, hudebníci, divadelníci či architekti, například Jan Reich (1942–2009), Stanislav Tůma (1950–2005), Miloň Novotný (1930–1992), Dušan Šimánek (1948), Martin Roubík (1949–2008), Vít Cimbura (1950–2021) nebo již zmiňovaný Pavel Štecha. Miroslav Pokorný si vždy rozuměl více s výtvarníky než s fotografy.[6]

V letech 1972 až 1974 souběžně navštěvoval přednášky v oboru filmové dokumentaristiky, kde mu ale časem začaly vadit mantinely vymezené psaným scénářem. Ten by znamenal nedostatečnou autenticitu bez tvůrčího kontaktu se skutečností, proto tento seminář opustil. Více než kamera mu vyhovoval fotoaparát, kterým mohl své vidění světa vyjadřovat zcela svobodně.[7]

Z rozhovoru s Jaroslavem Bártou (1948), absolventem FAMU z roku 1973, který poskytl pro internetový archiv Paměť národa, se dovídáme, jak studenty inspirovala a ovlivňovala Anna Fárová (1928–2010) a její manžel Libor Fára (1925–1988): *„Mladá teoretička a charismatický grafik bourali úzus tehdejší odtažitosti ve vztahu učitelů a žáků. Studenty si zvali domů, půjčovali jim nedostupné knihy a seznamovali je s kulturním děním. Vzniknuvší pevné vazby pak logicky pokračovaly i v dalších letech. Pro skupinu mladých lidí, kteří se v kontextu tuzemské scény zabývali výtvarným uměním, byli Fárovi důležitým výchozím bodem další činnosti. Podobně tomu bylo nejen v případě Jaroslava, ale i jeho přátel, se kterými se později sdružil ve společenství podílejícím se na programu výstav ve foyeru Činoherního klubu pod názvem 9 & 9.“*[8] (více kapitola 3.2)

6 Z rozhovoru s Dagmar Pokornou 11. 4. 2024.

7 MRÁZKOVÁ, Daniela a REMEŠ, Vladimír. *Cesty československé fotografie: Vyprávění o historii čs. fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů vybraných osobností a mezních vývojových okamžiků*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X. s. 267.

8 *Mgr. Jaroslav Bárta*. Online. POST BELLUM. Pametnaroda.cz. 2024. Dostupné z: https://www.pametnaroda.cz/cs/barta-jaroslav-1948. [cit. 2024-11-05].

Vzorem pro Pokorného byla raná tvorba Diane Arbusové (1923–1971), Jacquese Henriho Lartiguea (1894–1986), Roberta Franka (1924–2019), Alfreda Stieglitze (1864–1946), Margaret Bourke-Whiteové (1904–1971) a ostatních fotografů společnosti FSA.[9] Studium zakončil teoretickou prací nazvanou *Fotografie a pravda*, která mezi fotografy vyvolala značné diskuse. Pokorný byl přesvědčen, že autor nemá do fotografií dávat své emoce, ale má zůstat nezúčastněným pozorovatelem.

9 Farm Security Administration – společnost založená v USA v r. 1935 za účelem realistického zdokumentování sociálních problémů.

2.1 Parníky

Soubor *Parníky* vznikl jako součást školního zadání během studia na FAMU. Jsou to detaily a polodetaily starých výletních lodí, které pluly v Praze po Vltavě. Není zde zachycen žádný celkový pohled. Pokorný se soustředil zejména na zkoumání povrchů a struktur, přičemž se u něj začínala projevovat i jemná výtvarná citlivost. Jeho fotografie odrážejí fascinaci starými stroji, které prezentuje bez nostalgického zabarvení. V těchto snímcích už začíná být patrný osobitý rukopis i jedinečný pohled na svět, který rozvíjí i ve svých pozdějších projektech, například při zachycování soch Jiřího Beránka (kapitola 5) nebo v cyklu *Cahoty* (kapitola 8). Jde zejména o úhel pohledu, často zespodu vzhůru, sledování linií a tvarů nebo zaměření na drobné nuance.

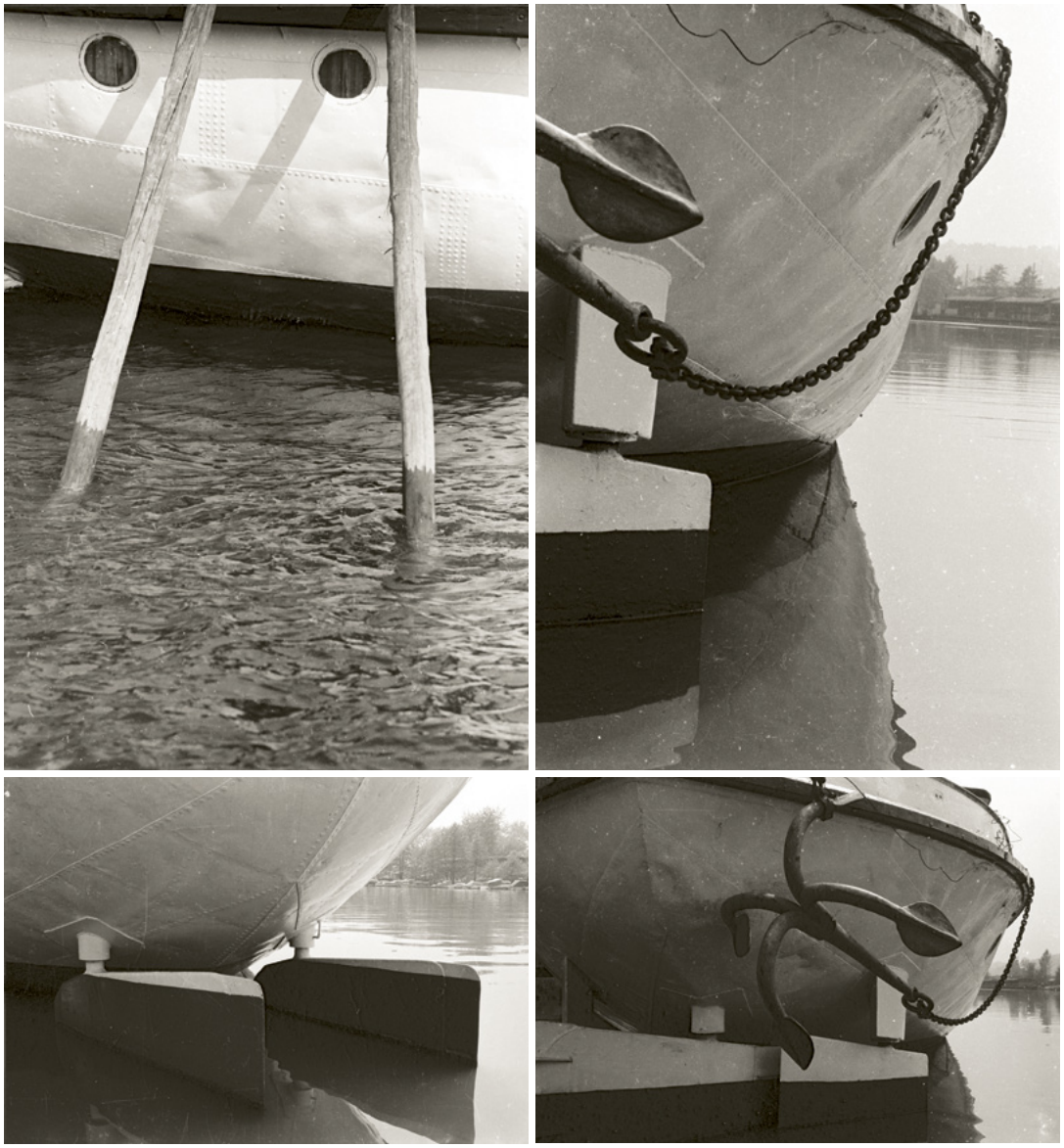

Ze souboru *Parníky*, Praha, nedatováno. Zdroj: archiv autora

2.2 Bufet

Jedná se o 17 snímků „ze šuplíku“, pořízených v roce 1972 v bufetu v pražských Nuslích. „*Bufet, to bylo místo, kde se daly levně koupit teplé i studené nápoje a jídlo. Byly zde pouze vysoké stoly bez židlí, kde se lidé, kteří spěchali, mohli najíst. Bufet se skládal ze dvou místností – přední místnost sloužila k nákupu zboží a jako jídelna. Zadní místnost byla místem, kde se každý večer scházela parta lidí u nejlevnějšího čepovaného piva v Praze.*“[10]

Podobnou atmosféru pražských bufetů a hospod popisuje ve svých knihách i Bohumil Hrabal (1914–1997) a Pokorný ji k nám přenáší prostřednictvím fotografií, na kterých vidíme tváře starých mužů s autentickými výrazy. Dokázal se naladit na jejich vlnu, a tak mohl nerušeně zachycovat momenty na místě, kde tato společnost nalézala úlevu od svých běžných starostí.

Tyto snímky vznikaly v době, kdy procházel těžkým obdobím. Jeho tatínek onemocněl, staral se o něj s maminkou. Bratr Karel byl ve Švýcarsku. Možná i z pocitu osamění měl Pokorný potřebu mužské společnosti, kterou nalezl právě v tomto nuselském bufetu. Bydlel nedaleko a zastavoval se zde na pivo cestou do města. Tady, mezi štamgasty, nalezl klid. Bylo to jakési náhradní zázemí, které v tu chvíli potřeboval, a fotografováním se dokázal oprostit od neutěšeného světa venku.[11]

Z cyklu *Bufet*, Praha, 1972. Zdroj: archiv autora

10 Z e-mailu, který mi poslala paní Eva Straková 13. 6. 2024.

11 Z rozhovoru s paní Dagmar Pokornou 21. 8. 2024, viz příloha č. 1.

Z cyklu *Bufet*, Praha, 1972.
Zdroj: archiv autora

3 Divadelní fotografie

Při studiu na FAMU navštěvoval Pokorný hospodu U Bonaparta, kde se také scházely a vznikaly různé undergroundové skupiny. Spřátelil se zde s fotografem Dušanem Šimánkem a fotografkou Danielou Horníčkovou, která měla za manžela Ctibora Turbu (1944), mima, jenž založil *Cirkus Alfred*, ve své době velmi populární a moderní cirkus s pantomimou. Právě zde Pokorný působil jako hlavní fotograf.[12] Výtvarník Joska Skalník (1948) dělal plakáty, a protože byl napojený i na pražský Činoherní klub, domluvil mu fotografování také tam.

Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho, Činoherní klub, 1990.
Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav

Clownerie, Cirkus Alfred, 1974.
Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav

12 Divadelní fotografii se v krátkém období věnoval například i Josef Koudelka (1938), který fotografoval v divadle Na zábradlí a v Divadle za branou, ve fotografiích upřednostňoval výtvarnou stránku a jeho fotografie se často používaly na plakáty.

Les, Divadlo na Vinohradech, 1984.
Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav

Utrpení mladého Medarda, Činoherní klub, 1991.
Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav

Hejtman z Kopníku, Státní divadelní studio, 1980.
Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav

Nahé odívati, Činoherní klub, 1993.
Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav

Bez roucha, Divadlo na Vinohradech, 1986.
Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav

Tři v tom, Státní divadelní studio, 1978.
Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav

3.1 Činoherní klub

Zpočátku Pokorný fotografoval i divadelní soubory Ateliér, Studio Ypsilon a Divadlo na Vinohradech, ale hlavním způsobem obživy v osmdesátých letech pro něj byla práce fotoreportéra v již zmiňovaném Činoherním klubu. Fotografoval každou premiéru. Pravidelně chodil na zkoušky, se všemi se přátelil, nejbližší mu byl kamarád z vojny Josef Kratochvíl, který zajišťoval provoz baru divadla.

Pokorného práce v Činoherním klubu velmi bavila a naplňovala. Byl poctivý – než stiskl spoušť, dlouho dění na jevišti pozoroval, a hotové snímky poté pečlivě vybíral.[13]

Zachycoval také společenský život kolem Činoherního klubu. Divadlo bylo tehdy tak populární, že lidé spali ve spacácích v pasáži u vchodu, aby si ráno mohli koupit lístky. Po premiérách i po představeních se divadelní společnost scházela v baru, kde se pořádaly vyhlášené večírky, kterých se účastnili herci, režiséři, umělci… Miroslav Pokorný vše dokumentoval. Zde se slavily i různé narozeniny a výročí. První cesta Václava Havla (1936–2011) po propuštění z vězení v roce 1989 vedla právě do Činoherního klubu. Občanské fórum se zakládalo tamtéž, i toto Miroslav Pokorný fotografoval. Hodně se přátelil s hercem Petrem Čepkem (1940–1994), kterému fotil i svatbu.

V osmdesátých letech se Činoherní klub stal symbolickým ostrovem svobody, místem, které divákům nabízelo únik do světa autentického uměleckého projevu, jenž se vymykal oficiální kultuře té doby. Každé představení bylo jedinečné, naplněné radostí z tvoření společného díla. Pokorného nesmírně těšilo nejen to, že mohl být součástí celého procesu, ale i to, že měl příležitost setkávat se s lidmi, kteří svým nadšením pomáhali v divadle udržovat ducha pospolitosti a tvořivosti. Vnímal hluboké propojení mezi herci a publikem, které dohromady vytvářelo neopakovatelnou atmosféru.

Vybrané snímky divadlo využívalo mimo jiné k propagaci, například na plakátech, pozvánkách či v divadelních novinách. Divadelní fotografie se řadí k náročnějším žánrům hlavně pro nepříznivé světelné podmínky, kdy není jednoduché zachytit pohyb na jevišti. V rozhovoru pro Český rozhlas Pokorný říká: *„Byl jsem divadelní fotograf Činoherního klubu asi patnáct let. A divadelní fotografie jsou světla, tváře, výrazy, což je vlastně portrét. Charakterizovat herce v divadle v divadelní fotografii je to samé jako dělat portrét. Čili musí charakterizovat a pak je to divadelní fotografie.“*[14]

Způsob práce a přístup k fotografování lidí v divadle Pokorný zúročoval i v ostatní dokumentární činnosti, ale také při portrétování ve studiu Aragorn, které si později v Praze zařídil (1996) a kde se inspiroval právě divadelním světlem.

---

13 Činoherní klub fotografoval také Miloň Novotný, který dění na jevišti zachycoval velmi zblízka. Miroslav Pokorný fotografoval scénu více civilně než umělecky, dával důraz na autentičnost scény.

14 OUJEZDSKÝ, Karel. *Tři podoby klasické fotografie Miroslava Pokorného: Mozaika*. Online. Český rozhlas. 1997–2024. Dostupné z: https://vltava.rozhlas.cz/tri-podoby-klasicke-fotografie-miroslava-pokorneho-5081202#player=on. [cit. 2024-11-07].

Čekání na předprodej lístků, Činoherní klub, nedatováno.
Zdroj: archiv autora

Václav Havel v hledišti, premiéra *Žebrácké opery*, 1990.
Zdroj: archiv autora

Narozeniny J. Kodeta, Činoherní klub, nedatováno.
Zdroj: archiv autora

Zkouška na představení *Svatby*, 1985.
Zdroj: archiv autora

Občanské fórum, 1989.
Zdroj: archiv autora

Občanské fórum, 1989.
Zdroj: archiv autora

3.2 Výstavy v Činoherním klubu

Na podzim 1978 přišel Miroslav Pokorný za Annou Fárovou s prosbou, zda by mu nepomohla uspořádat výstavu ve foyer Činoherního klubu. V té době měla Fárová zakázanou činnost, protože podepsala Chartu 77. Pokorný byl její student z FAMU, kterému věřila, a tak po krátkém přemýšlení souhlasila. Byla to pro ni výzva a zároveň příležitost ke zmapování tehdejší české současnosti. Vernisáž se uskutečnila 12. září 1978 a jako první vystavoval své *Tancovačky* právě Miroslav Pokorný. Záštitu nad výstavami s názvem *„9“*, které se od té doby začaly konat pravidelně, převzal Joska Skalník, tehdejší grafik Činoherního klubu, a herec Petr Čepek. Bylo to v rámci divadelního ROH,[15] takže to pro režim bylo formálně v pořádku.[16]

Jako druhý vystavoval 3. listopadu 1978 Pavel Štecha soubor *Chataři* a za ním vždy po měsíci následovali další: Iren Stehli (1953), Jan Malý (1954–2017), Jaroslav Bárta (1948), Dušan Šimánek, Daniela Horníčková, Bohdan Holomíček (1943), Zora Rampáková (1949).[17] Většina vystavujících byli studenti Anny Fárové. Koncept byl následující: výstavy musely mít vzájemnou vnitřní souvislost a každý autor musel prezentovat déle sledované téma; měla to být výpověď o pocitu ze země, ve které žije. Každý dostal prostor, který mohl využít sobě vlastním způsobem. Předpokládala se opravdovost a svoboda projevu.

Fárová výstavy pečlivě připravovala. S každým z vystavujících se nejdříve několikrát sešla, aby si spolu ujasnili detaily. Tématem byl všední život, výpověď o pocitu „tady a teď“.

Výstavní plocha byla velmi omezená – k dispozici byl pouze úzký pruh zdi dlouhý přes pět metrů a široký necelý metr. Instalovat se muselo najednou, v jediném dni, a tento den se musela konat i vernisáž. Po ní se všichni přesunuli do hospody U pošty v Kubelíkově ulici, protože v divadle se večer hrálo. Téměř na každé vernisáži vystupovali hudební přátelé Josky Skalníka: Jiří Stivín (1942), Michael Kocáb (1954), Jim Čert (1956) a další.

Nakonec vznikl zvláštní štafetový běh, kdy každý z vystavujících něco předával, o něco se dělil a ostatní něčím obohacoval.[18]

V letech 1978 až 1979 se nakonec uskutečnilo devět výstav a nebyli to pouze studenti Anny Fárové, ale i několik fotografů, kteří se hodili do konceptu výstav. Joska Skalník narychlo vytvořil katalog, ve kterém nebyla žádná tiráž, takže vyšel vlastně ilegálně, byl

15 ROH – Revoluční odborové hnutí, které sdružovalo zaměstnance v komunistickém Československu.

16 FÁROVÁ, Anna. *A pásly by se tam ovce…* Vyd. 2., 1. samostatné. Praha: Torst, 2010. ISBN 978-80-7215-387-9, s. 156.

17 FÁROVÁ, Anna; SKALNÍK, Joska a ŠIMÁNEK, Dušan. *Plasy 1981*. Praha: Torst, 2009. ISBN 978-80-7215-376-3, s. 23 a dále.

18 FÁROVÁ, Anna. *Dvě tváře*. Vydání druhé, první bez vzpomínkového rozhovoru *A pásly by se tam ovce…* Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3, s. 726, 727.

zabalený v papíru, který se tehdy dával pod linolea, na první pohled byl skromný a nenápadný, ale pro diváky měl své kouzlo.[19]

Zde je úryvek ze zahajovací řeči Anny Fárové před výstavou Miroslava Pokorného *Tancovačky* z cyklu „*9*“: *„Tady stojíme před fotografiemi, které nám dávají zapomenout, že se díváme na fotografie, na artefakty. Neprohlížíme totiž obrázky, ale dostáváme se jimi rovnou do české skutečnosti venkovských zábav. Jakoby se tu ani nefotografovalo, ale plynul tu opravdu dál proud zábavy, života, autentických dějů. Nastává tu velmi zvláštní stav jakési fotografické transparence, průhledu do života.*“[20]

Po roce odmlky začala 9. září 1980 druhá fáze výstav pod názvem „*9 & 9*“. Frekvence se z původních devíti (jednou měsíčně) zvýšila na osmnáct (každých čtrnáct dní jedna výstava). Celkem se tedy za celé období uskutečnilo 27 výstav. Tentokrát Miroslav Pokorný vystavoval soubor *Venku*. Prvnímu cyklu výstav se v roce 1980 v červencovém vydání věnoval i švýcarský časopis Camera.[21]

3.3 Pokorný na výstavě v Plasích

Výstava *Plasy 1981* byla vyvrcholením i ukončením 27 malých výstav v Činoherním klubu. Zahájení bylo 26. září 1981 v klášteře Plasy na Plzeňsku. Jejím cílem byla týmová spolupráce všech zúčastněných fotografů, vysvětlení jejich předchozí aktivity jako jednotlivců a skloubení ve smysluplný celek. Byla to výstava, která se stala jednou z nejvýznamnějších událostí české nezávislé kultury v tomto úseku normalizačního období. Ústřední osobností, která vše organizovala, byla opět Anna Fárová.

V Plasích se představila celá jedna generace českých fotografů,[22] kteří se na přípravách výstavy také podíleli: od plánování přes zvětšování fotografií po úklid výstavních prostor. Práce trvaly celý týden. Zajímavostí bylo, že nikdo pod svou fotografií nebyl podepsaný, protože spíše než o autorství šlo o souznění celé fotografické generace.

19 FÁROVÁ, Anna. *A pásly by se tam ovce…* Vyd. 2., 1. samostatné. Praha: Torst, 2010. ISBN 978-80-7215-387-9, s. 156, 157.

20 FÁROVÁ, Anna. *Dvě tváře*. Vydání druhé, první bez vzpomínkového rozhovoru *A pásly by se tam ovce…* Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3, s. 513.

21 FÁROVÁ, Anna; SKALNÍK, Joska a ŠIMÁNEK, Dušan. *Plasy 1981*. Praha: Torst, 2009. ISBN 978-80-7215-376-3, s. 12.

22 Vystavujících bylo 18: Libuše Jarcovjáková (1952), Dušan Šimánek, Jiří Poláček (1946–2016), Miroslav Pokorný, Dušan Pálka (1942–2011), Pavel Štecha, Bořivoj Hořínek (1948), Jan Malý, Ivan Lutterer (1954–2001), Zora Rampáková, Vratislav Hůrka (1947–2024), Jaroslav Bárta, Bohdan Holomíček, Pavel Vavroušek (1946), Iren Stehli, Ivo Gil (1941), Daniela Horníčková, Jindřich Štreit (1946).

Na výstavu dorazili i zahraniční umělci: Anna Fárová pozvala Marca Ribouda (1923–2016), který s sebou přivezl i Henri Cartier-Bressona (1908–2004), Martine Franckovou (1938–2012), Sue Daviesovou (1933–2020) a další.[23]

Vystavující spojovalo i to, že většina z nich absolvovala FAMU, a tím, že se přihlásili k alternativní kultuře, riskovali ztrátu lukrativních zakázek.[24]

Miroslav Pokorný, ačkoli byly vystaveny i jeho fotografie a byl iniciátorem prvních výstav v Činoherním klubu, se příprav ani vernisáže z osobních důvodů neúčastnil.

23 FÁROVÁ, Anna; SKALNÍK, Joska a ŠIMÁNEK, Dušan. *Plasy 1981*. Praha: Torst, 2009. ISBN 978-80-7215-376-3, s. 6, 7.

24 *Třetí strana zdi*. Brno: Moravská galerie, 2008. ISBN 978-80-7027-187-2.

4 Lidé a krajina

Miroslav Pokorný miloval Jižní Čechy. Z nostalgie a vzpomínek na dětství chtěl koupit chalupu po maminčiných předcích, což se mu ale nepovedlo. První kontakt na tento kraj po letech byl přes jeho přátele: herce Pavla Havránka (1946–1993), který měl manželku z Nových Hradů, a malíře a scénografa ze Studia Ypsilon Tomáše Paula (1947–2015), který koupil v Bukové chalupy číslo 24 a číslo 88. V roce 1975 se rodině naskytla příležitost od Tomáše Paula koupit část chalupy č. 88. Vesnička se nachází na dohled od Novohradských hor mezi malými městy Nové Hrady a Trhové Sviny. V lesích, plných borůvek a hub, jsou ukryty soustavy rybníků, nedaleko teče říčka Stropnice. Kraj je to malebný a pro chalupáře (a fotoreportéra) jako stvořený.

4.1 Venkov

Po koupi začal Miroslav Pokorný starou chalupu svépomocí opravovat. Postupně se také začleňoval do života na venkově, který ho fascinoval. Rád trávil čas v přírodě, ale středobodem jeho fotografického i lidského zájmu byl vždy člověk. Miloval atmosféru venkovských hospod a klábosení u piva. Zábavy na tancovačkách se příliš neúčastnil, pouze pozoroval a fotil. Divadlem života pak pro autora byly masopusty; lidé se převléknou do masek, zapomenou na starosti a skryti pod maskou dělají zmatek a nepořádek. Tento zvláštní svět výstřední podivnosti byl zároveň příležitostí ke společenskému setkávání, které se zaujetím každý rok sledoval. Z podobných důvodů fotografoval také poutě, hony, poslední leče, výlovy, První máje, fotbalové zápasy, hasičské soutěže…

Z rozhovoru s Josefem Pecákem, tehdejším redaktorem magazínu Fotografie, se dovídáme, že Miroslav Pokorný často fotografoval takzvaně od boku, což vyžaduje – aby byl snímek ostrý a správně komponovaný – velkou zkušenost. Za těchto okolností používal objektivy 28 mm a 35 mm a podle pozice páčky na Leice velmi přesně poznal, jak má zaostřeno. *„Byly to stovky filmů, než se to člověk dobře naučil, a tyto zkušenosti nelze ničím nahradit. Jen se rozhlížím a dívám, rozum reaguje pomalu a fotím, když mě mrazí, když cítím napětí, pak je to tam všechno poskládané. Je to věc citu. Když dám aparát k oku, je to už situace.“*[25] Výběr snímků ze společenského života kolem Bukové později publikoval v knize *Venkov*.[26]

25 PECÁK, Josef. *Návrat k minulosti: Miroslav Pokorný*. Fotografie. 1994, roč. 1996, č. 10, s. 10–15. ISSN 1211-0019.

26 POKORNÝ, Miroslav. *Venkov (1973–1988): Novohradsko*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-600-5.

Miroslav Pokorný měl velký smysl pro humor, který skrytě užíval i ve fotografiích, například výjev z hasičského bálu v Žumberku, kde žena sedí na klíně muži, který ale není vidět. Žena se navíc záhadně usmívá, takže pracovní název pro tento snímek byl *Mona Lisa*. Velmi rád o své tvůrčí práci hovořil, rozebíral detaily a skryté významy. Z povedených fotografií měl nefalšovanou radost, kterou ochotně sdílel s okolím.

Jeho oblíbená fotografie, uplatněná na obálce knihy, je z masopustu ve Vrcově. Pokorný ji interpretoval takto: *„Fotografie je pomyslně rozdělená na dvě poloviny. Je zde vidět rozdíl mezi reálným životem, který je znázorněn nalevo, a divadlem, které je na pravé straně. Zakrytá žena přesně v polovině je ta slepá mezi dvěma světy. Levá část navíc představuje realitu v podobě bahna života."*[27] Je zde zachycen velmi důležitý moment, který v divákovi vzbuzuje nutkání přemýšlet o smyslu lidské existence.

Častými objekty autorova zájmu byli bratři Herdové, kteří nepodlehli tlaku kolektivizace a nevstoupili do družstva. Ačkoli kvůli tomu měli těžký život (měli dva koně, se kterými v lese tahali dřevo), nenechali se zlomit a na každé fotografii z nich vyzařuje radost ze života. Není snímek, kde by se tito lidé neusmívali.

Publikace *Venkov* představuje i paradoxy venkovského světa; na jedné straně je kladen důraz na zachování hodnot a tradic (masopust, tancovačky, hony), na druhé straně se objevují soudobé slavnosti (První máj a podobné průvody), které sice na vesnici také našly své místo, ale s historickou tradicí nemají nic společného.

Pokorný měl rád i určitou výtvarnost, kdy spolu na fotografii tvary korespondují, a všímal si i drobných absurdit. Například snímek, kde jsou dva muži v kloboucích, ale na zdi za nimi jsou tři stíny. Podobně obraz, na němž labutě neplují po vodě, ale ve vzduchu nad Olešnicí. U některých fotografií z masopustů si autor cenil právě výtvarného aspektu, zejména u snímků, kde jsou u staré nerovné zdi zachycené historické zvířecí masky.[28]

Anna Fárová o práci Miroslava Pokorného říká: *„To, jak vnitřní pravdivost příběhů přestupuje rámec fotografií Miroslava Pokorného, je zcela v souhlasu s jeho hledáním pravdy v myšlení a tvorbě. Myslí na to v souvislosti s člověkem a jeho svobodným spontánním projevem, který chápe eticky v dobrotě a laskavosti. Krása formy, výtvarnost, estetika podání není pro tohoto fotografa cestou nalezení pravdy. Děje a příběhy, které ukazuje, nejsou krásné zvnějšku, nýbrž svým vnitřním utvářením, nejsou řízené řádem formálním, ale korespondencí s lidským obsahem. Pro Pokorného neexistuje dělání fotografického umění, ale odevzdaný pocit obdivu k nejrůznějším manifestacím života, beze snahy jej jakkoliv hodnotit a komentovat, jen jej v opravdovosti přijímat. Tento přístup je označen postojem mravním. Fotograf nekarikuje, nesymbolizuje ani neozvláštňuje. Jen tiše přihlíží nepřetržitému životnímu divadlu, které se nepokouší soudit."*[29]

27 Takto Pokorný o fotografii mluvil s přáteli i veřejně.

28 Z rozhovoru s paní Dagmar Pokornou 21. 8. 2024, viz příloha č. 1.

29 POKORNÝ, Miroslav. *Venkov (1973–1988): Novohradsko*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-600-5.

I když téma venkova mělo být jednorázové, zaměřené pouze na určitý typ prostředí a situací, pro Pokorného se stalo natolik zajímavé, že se práce rozrostla nejen obsahově, ale i časově. Nakonec *Venkov* fotografoval 15 let: první fotografie pocházejí z počátku sedmdesátých let, poslední jsou z masopustu 1988. Z počátku šly snímky pouze „do šuplíku", neboť v dané době nebylo příliš reálné uvažovat o zveřejnění fotografií, které vypovídají o ztrátě tradičních hodnot venkova a o mizení osobitého charakteru míst, kde se původně stýkaly česká a německá, respektive rakouská kultura.[30]

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), Hospoda U Králů, Olešnice. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

30 Z doprovodného textu k výstavě v Jindřichově Hradci, konané na přelomu let 2005 a 2006, viz příloha č. 3.

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), bratři Herdové, Buková. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), hon, Olešnice. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), kluci na kolech, Petříkov. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), První máj, Trhové Sviny. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), zraněný fotbalista, Olešnice. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), pouť, Besednice. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988),
ples Svazu žen, Buková.
Zdroj: Muzeum fotografie
a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988),
poslední leč, Buková
Zdroj: Moravská galerie v Brně

Z cyklu *Venkov* (1973–1988),
Mona Lisa, hasičský bál, Žumberk.
Zdroj: Moravská galerie v Brně

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), hasičský bál, Žumberk. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), dožínky, Buková. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), tancovačka, Žumberk. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), maškarní ples, Buková. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), masky, Buková. Zdroj: Z knihy *Venkov*, Miroslav Pokorný, 2012

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), Tři stíny, diváci masopustu, Olešnice. Zdroj: Z knihy *Venkov*, Miroslav Pokorný, 2012

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), masky, Buková. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), masopust, Vrcov. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

Z cyklu *Venkov* (1973–1988), masopust, Besednice. Zdroj: Muzeum fotografie a moderních obrazových médií

4.2 Vymazaný svět

Cyklus *Venkov* Pokorný uzavřel v roce 1988. Ani poté okolnosti nedovolovaly soubor vystavit a téma tak během let mohlo dozrát. Po čase se k odloženým fotografiím vrátil a připravil je pro výstavu v Národním muzeu fotografie v Jindřichově Hradci;[31] část byla také vystavena v klášteře v Nových Hradech (2006) a ve Vídni.[32] Až v této souvislosti si uvědomil, že se mu podařilo zachytit svět, který postupující čas definitivně vymazal.

I když si Pokorný postupně získal důvěru sousedů, nikdy nechtěl pronikat do soukromí jejich rodin a domácností. Jako jednotící rámec, který by z mozaiky situací a osob vytvořil ucelenou výpověď, proto použil pohled na vesnickou komunitu z úhlu veřejného fóra, kde se lidé scházejí, aby slavili, truchlili, pracovali, bavili se i nudili. Jejich charaktery jsou pak dány vzájemnými interakcemi i reakcemi na prostředí.

Dalším spojujícím momentem cyklu jsou proměny konkrétních osob, které se za těch patnáct let na fotografiích objevují v různých situacích a v různých životních etapách. Jde o využití časosběrné metody, užívané i v dokumentárním filmu.[33]

31 *Výstava o zaniklých tradicích venkova*. Online. Aktuálně.cz, 2005. Dostupné z: https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/vystava-o-zaniklych-tradicich-venkova/r~i:article:13841/. [cit. 2025-01-17].

32 Výstava ve vídeňské galerii Galerie auf der Pawlatsche uskutečněná v roce 2024.

33 Z doprovodného textu k výstavě v Jindřichově Hradci, konané na přelomu let 2005 a 2006, viz příloha č. 3.

5 Sochař Jiří Beránek

Miroslav Pokorný a sochař Jiří Beránek[34] se začali přátelit začátkem 80. let. Jejich rodiny si byly blízké a často se, hlavně když byly děti malé, vzájemně navštěvovaly. Oba spojovala láska ke starým věcem a k „nepořádku", který si Beránek pamatoval ze statku v Borkovicích, kde žil jeho dědeček a který Pokorný znal například od bratří Herdů v Bukové – zpustlá zemědělská usedlost, zakouřená kuchyň, vše staré a zašlé. Pokorný, stejně jako Beránek, miloval to, co v té době už mizelo a dnes téměř není. V tom byla podstata jejich souznění a porozumění. Oba také milovali místa, kde se nemusela dodržovat ženská pravidla, což jejich manželkám samozřejmě trochu vadilo.

Beránek měl na své zahradě v Kolodějích postavený ateliér – podivný, vysoký zahradní domek, kde měl velký nepořádek, ve kterém ale oba umělci viděli poezii. Zhmotňoval zde své vzpomínky z dětství. V ateliéru a na zahradě vytvářel sochy ve stylu částí starých hospodářství, ale přidával do nich svou filozofii a intelekt.[35]

Pokorný Beránkovy sochařské práce fotografoval. V rozhovoru k výstavě *Tři podoby klasické fotografie* pro Český rozhlas o něm říká: *„Jeho prostředí je jako jeho dílo, on z toho nevypadává, není to akce, která má zaujmout někoho, on je prostě takový, to, že co má kolem sebe, je schopen si udělat. Násadu na lopatu a mezi tím udělat sochu a je to všechno v jednotě. To je na tom zajímavé, plus to výtvarno, které má ve všem."*[36]

Pokorný a Beránek byli dlouholetí přátelé a v jistém smyslu i rivalové, kteří se spolu jako chlapi neustále poměřovali. Vzhledem k tomu, že Pokorný upřímně Beránkovo dílo obdivoval, měl jeho práci napozorovanou a během jejich vztahu fotografoval nejen instalace ve veřejném prostoru, ale i momenty ze zahrady v Kolodějích, kde většina děl vznikala, chystal se vydat jeho monografii s názvem *Koloděje Jiřího Beránka*. Nikdy k tomu ale nedošlo, i když už byla hotová i maketa knihy.

Obsah monografie měl být založen na jejich vzájemné důvěře, měl to být svět umělce, viděný očima jiného umělce. Neměla to být monografie, kde se řada lidí vyjadřuje k tématu, ale spíše něco ve smyslu „ukaž mi svůj svět a já ti povím, jak ho vnímám já". V této

34 Sochař, malíř a vysokoškolský pedagog Jiří Beránek (1945–2021), pracoval zejména se dřevem, z nějž vytvářel monumentální landartové a konceptuální projekty. Jeho umělecké zaměření bylo ovlivněno dětstvím stráveným v přírodě na beskydském statku. Za normalizace patřil k českému undergroundu. In *Jiří Beránek*. Online. Livebid.cz. Dostupné z: https://livebid.cz/author/948/info. [cit. 2024-11-16].

35 Z rozhovoru s paní Dagmar Pokornou 21. 8. 2024, viz příloha č. 1.

36 OUJEZDSKÝ, Karel. *Tři podoby klasické fotografie Miroslava Pokorného: Mozaika*. Online. Český rozhlas. 1997–2024. Dostupné z: https://vltava.rozhlas.cz/tri-podoby-klasicke-fotografie-miroslava-pokorneho-5081202#player=on. [cit. 2024-11-07].

práci měla být cítit přiznaná subjektivita obou autorů vyplývající z dlouholetého přátelství a vzájemné důvěry.[37]

Knihu si ale nakonec Beránek vydal sám bez Pokorného fotografií. To, že autorský záměr nevyšel, Pokorného velmi mrzelo, protože si myslel, že jako jediný rozumí tomu, v čem Beránek žil a to se snažil ve svých fotografiích zachytit. Spojovalo je přátelství a společně strávený čas, a bylo tak pro něj velmi bolestivé, že to nemohl nikde prezentovat. Nakonec se mezi nimi dlouholetý vztah pokazil.[38]

Nicméně Pokorného fotografie Beránkových děl se používaly v katalozích k výstavám, v publikacích nebo na pohlednicích. Snímky zachycují impozantní dřevěné sochy a díky výtvarnému přístupu na nich vynikají detaily a textura dřeva. Úhel pohledu dodává dílům dynamiku a charakter a připomíná, že dřevo je živý materiál, který se vyvíjí a mění. Snímky nejsou jen zachycením a interpretací těchto soch, jsou i oslavou vzájemného uměleckého dialogu a respektu, který mezi oběma tvůrci panoval.

Ateliér Jiřího Beránka, Koloděje, nedatováno. Zdroj: archiv Miroslava Pokorného

37 Z rozhovoru s paní Evou Strakovou, Praha, 1. 6. 2024.

38 Z rozhovoru s paní Dagmar Pokornou 21. 8. 2024, viz příloha č. 1.

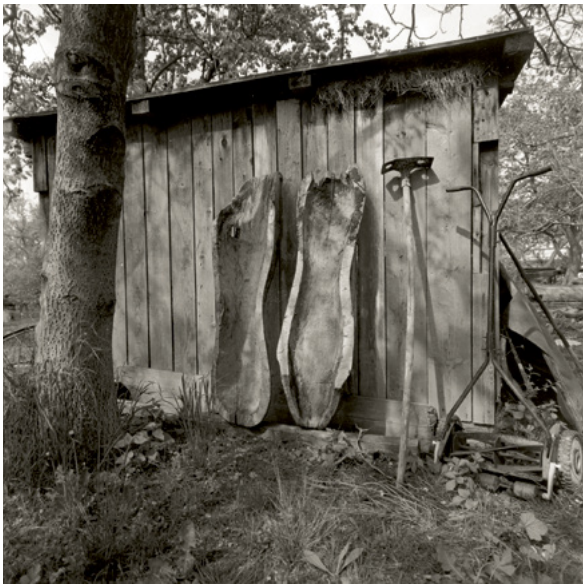

Ze zahrady Jiřího Beránka, Koloděje, nedatováno.
Zdroj: archiv Miroslava Pokorného

6 Žižkov, Žižkované (Praha 1985–1988)

Cyklus *Žižkov* tvoří několik desítek fotografií pořízených ve stejnojmenné pražské čtvrti. Autor se zde zaměřil jak na místo samotné, tak na pouliční portréty místních obyvatel. Zachycoval je tzv. od boku, aby jejich portréty byly bezprostřední. Své snímky nearanžoval. Souborem *Žižkov* Pokorný navázal na tradici české živé fotografie.[39]

Cyklus *Žižkované* je směsicí obrazů, vytvořených na pomezí portrétu a pouliční fotografie. Rámec snímků představuje přirozené městské prostředí, do kterého autor zasazoval své objekty se všemi nedostatky a emocemi, často s naštvaným výrazem, typickým pro dobu pozdní normalizace v Československu. Fotografie z cyklu *Žižkované* v sobě mají určitou syrovost a zprostředkovávají tíživou atmosféru druhé poloviny osmdesátých let, kdy ve společnosti převládala deprese a obavy, že komunismus nikdy neskončí.[40]

Ze souboru *Žižkov*, 1985–1988, Praha. Zdroj: archiv autora

39 *Československá fotografie*. 1989, roč. 40, č. 6. ISSN 0009-0549, s. 242.

40 Z rozhovoru s paní Evou Strakovou a Dagmar Pokornou, Praha, 1. 6. 2024.

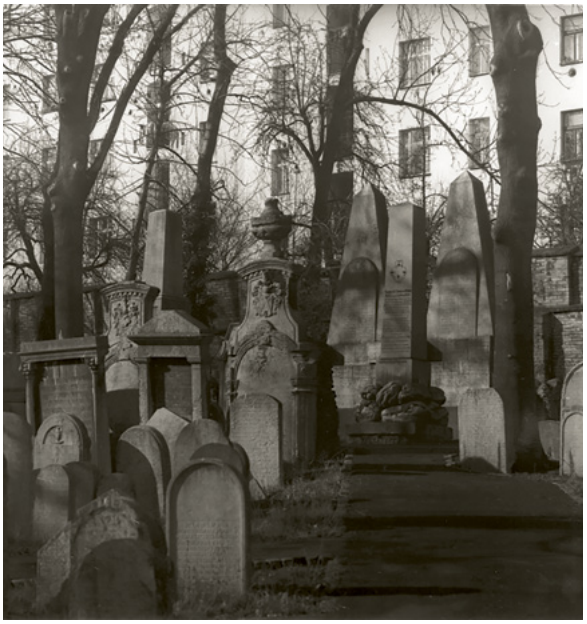

Ze souboru *Žižkov*, 1985–1988, Praha. Zdroj: archiv autora

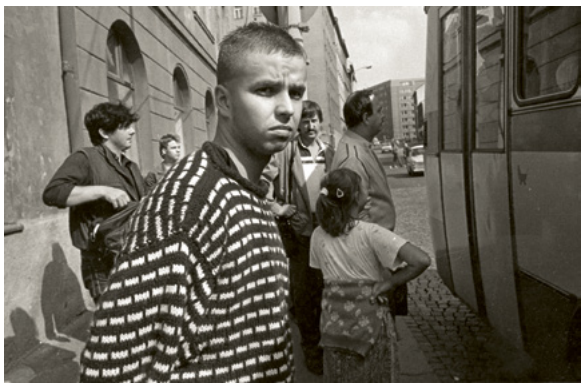

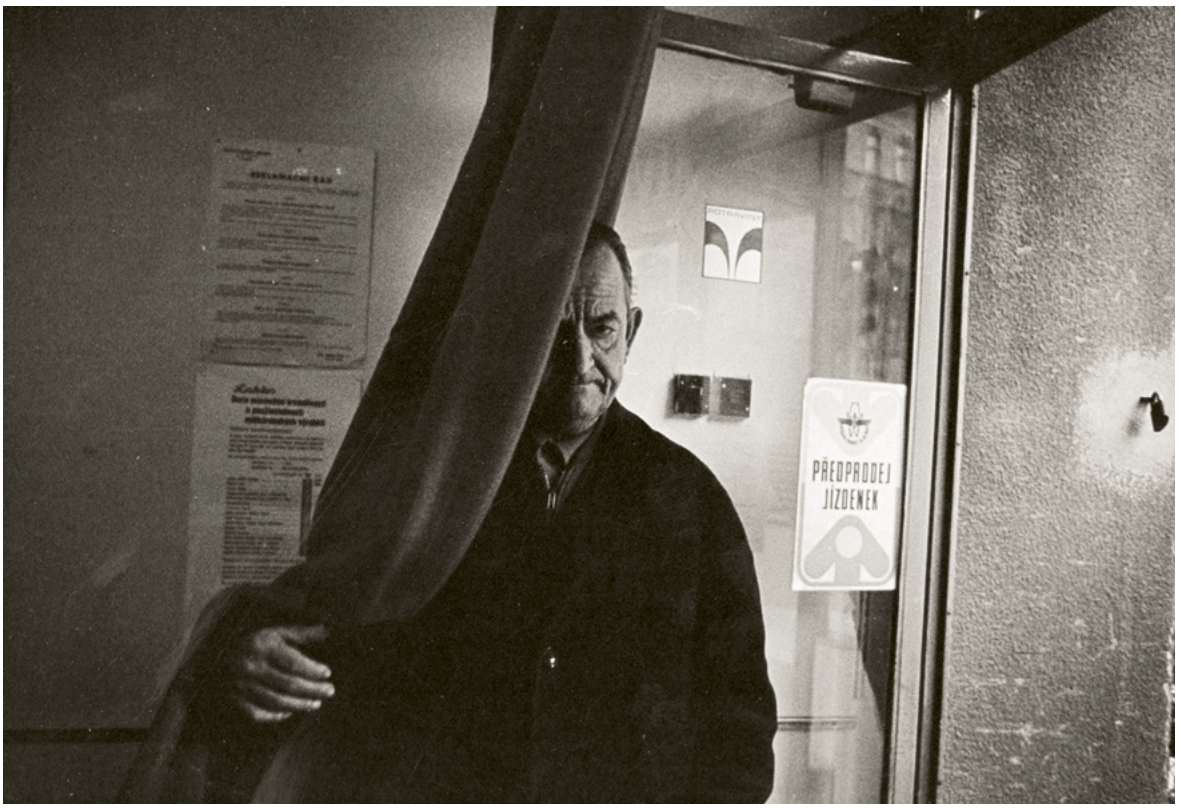

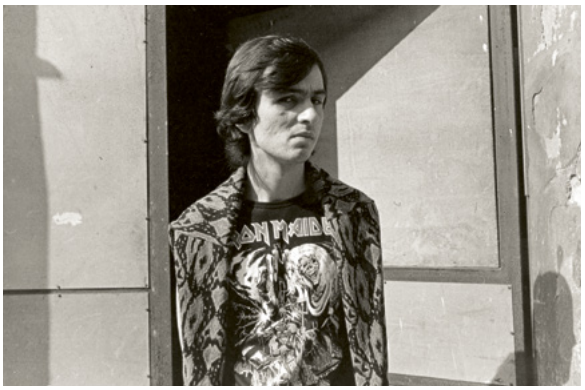

Z cyklu *Žižkované,* Praha 1985–1988.
Zdroj: archiv autora

7 Portrétní studio Aragorn

V roce 1987 si Miroslav Pokorný začíná stavět ateliér na půdě jednoho z žižkovských domů v Kubelíkově ulici, odkud je krásný výhled na Prahu. Sem se po rozvodu s první ženou nastěhoval a v roce 1996 otevřel Portrétní studio Aragorn.

Z rozhovoru s autorem, který vedl Josef Pecák pro magazín *Fotografie*, se dovídáme, že zde fotografoval klasický portrét. Velkou výhodou tohoto ateliéru byla částečně prosklená střecha, kterou pronikalo měkké světlo ze severní strany doplněné pouze jednou kulatou odrazovou deskou. Takto jednoduše vybavený ateliér již nepotřeboval jiné umělé zdroje světla, aby portréty měly i stíny, ve kterých nezanikaly důležité detaily. Ve studiu byla díky kombinaci výhledu, šikmých stěn, a měkkého světla velmi příjemná atmosféra, tolik potřebná pro uvolnění a dobré rozpoložení portrétovaných.[41]

Při práci ve fotografickém ateliéru Pokorný zúročoval své dosavadní zkušenosti s citlivým zachycováním venkovského života v Jižních Čechách, a hlavně při fotografování v divadelním prostředí. Byl fascinován principem černého tunelu se zdrojem v dálce, kterým bylo okno v Klicperově divadle, kde v začátcích krátce fotografoval. Toto okno bylo jakousi předlohou pro zdroj světla ve studiu.

Mezi zde portrétované patřili přední kulturní a herecké osobnosti, například básník, esejista a historik umění Josef Kroutvor (1942), sochař, malíř a hudebník František Skála (1956), herec, dramatik a spisovatel Arnošt Goldflam (1946), sochař Jiří Beránek a další. Pro ateliérové focení používal jednookou zrcadlovku Rolleiflex 6x6 s objektivy 50, 80 a 150 mm. Pozadí si vyráběl sám z různě naškrobených, pomačkaných a natřených pláten. Fotografoval hlavně černobíle, barvu v oblibě příliš neměl. Obdivoval práce Diane Arbusové a Lisette Modelové (1901–1983), ale také práci vídeňského fotografa Josefa Antona Trčky (1893–1940). Práci se světelnými odrazy zkoumal také u Rembrandta (1606–1669).

Na otázku, jak se hledá cesta do duše portrétovaného, Miroslav Pokorný odpověděl: *„Musíte s ním mluvit, nalézt jeho strunu, musíte vědět, kdo to je, a nalézt tu skulinku v jeho pevnosti, on je v ní celý schovaný, ale cestička tam vede, jen je nepatrná, musíte o něm přemýšlet, co je zač, proč se schovává a kam, a na to musíte přijít. A když ten výraz najdete, pak každý člověk je zajímavý a dá se zajímavě vyfotit. Není to krása? Najdete, co ho tvoří, říká se tomu duše.“*[42]

V tomto ateliéru vznikl i portrétní cyklus nazvaný *Přátelé Josefa K*. Byl to okruh lidí kolem Josefa Kroutvora, například malíř a pedagog Jiří Sopko (1942), grafik, malíř a pedagog

41 PECÁK, Josef. *Návrat k minulosti: Miroslav Pokorný*. Fotografie. 1994, roč. 1996, č. 10, s. 10–15. ISSN 1211-0019.

42 Tamtéž.

Jiří Načeradský (1939–2014), malíř Ivan Ouhel (1945–2021), výtvarník a sochař Karel Nepraš (1932–2002) a další umělci z okruhu *České grotesky.*[43] Nafotil také portréty mladých výtvarníků, kteří získali Cenu Jindřicha Chalupeckého.[44] Pokorný chystal i sérii portrétů českých šlechticů, k čemuž ale nedošlo.[45]

Studio Aragorn fungovalo jako byt i ateliér dohromady. S autorem zde žilo i několik koček a pes, tato zvířata často přispívala k uvolnění portrétovaných osob. Nejhůře se zachycovaly herečky a modelky, které nebylo snadné zbavit naučených póz. Pokorný s nimi rozmlouval a fotografovat začal, až když reagovaly nenuceně, jedině tak do fotografií dostal přirozenost. Někdy to trvalo dlouho a portrétovaný strávil ve studiu i dvě hodiny. Když bylo zapotřebí, do rozhovoru a zábavy se zapojila i paní Eva[46] se zvířaty. Vládla zde domácká atmosféra, potřebná pro odstranění prvotní upjatosti.

Jednalo se o reprezentativní portréty, které ale civilně popisovaly fotografovanou osobnost. Pokorný měl talent na moment, kdy z člověka začne vyzařovat určitá opravdovost. Pracoval zásadně za denního světla. Výsledné portréty se vybíraly s dotyčnou osobou.[47]

Arnošt Goldflam, David Prachař, studio Aragorn, Praha. Zdroj: archiv autora

43 Umělecký směr, který prostřednictvím absurdity a černého humoru reflektuje společenské dění a krizi existence. In KERHARTOVÁ, Jana. *Česká groteska*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy, 2012.

44 Vladimír Kokolia (1956), František Skála, Michal Nesázal (1963), Martin Mainer (1959), Michal Gabriel (1960), Petr Nikl (1960), Kateřina Vincourová (1968), Jiří Příhoda (1966), Jiří Černický (1966), Lukáš Rittstein (1973), David Černý (1967), Tomáš Vaněk (1966), Markéta Othová (1968), Michal Pěchouček (1973), Ján Mančuška (1972–2011).

45 PECÁK, Josef. *Návrat k minulosti: Miroslav Pokorný*. Fotografie. 1994, roč. 1996, č. 10, s. 10–15. ISSN 1211-0019.

46 Eva Straková – druhá manželka Miroslava Pokorného.

47 Z rozhovoru s paní Evou Strakovou, Praha, 1. 6. 2024.

František Skála, Michael Rittstein, studio Aragorn, Praha. Zdroj: archiv autora

Jiří Beránek, David Černý, studio Aragorn, Praha. Zdroj: archiv autora

8 Kraví hora, Cahoty

Novohradské hory byly pro Pokorného, byť vázaného portrétním studiem na Prahu, neustálou inspirací. Po toulkách po Kraví hoře připravil výstavu s názvem *Rok na Kraví hoře* (2002). Snímky fotografované na Hasselblad SWC zachycují zejména balvany a skalní ochozy.

Miroslav Pokorný ale miloval také rybaření, houbaření, pěší výpravy kolem rybníků a říčky Stropnice, nevadili mu komáři ani rozmary počasí. Právě na těchto procházkách po bažinatých houštinách v okolí vznikaly fotografie do cyklu *Cahoty* (2006) a *Cahoty II* (2007).

Krajiny snímané na čtvercový formát fotoaparátem Hasselblad jsou volným pokračováním *Roku na Kraví hoře*. Z fotografií můžeme vypozorovat vývoj zájmu o další témata: po skalách přibyly stromy a po nich listí a voda. Je zde vyobrazen spíše „interiér" krajiny namísto celkového širokého záběru. Záměrně nefotografoval za ideálních podmínek; nejlépe při rozptýleném světle za podmračeného počasí, v mlze i dešti, proto název *Cahoty.*[48]

Snímky působí spíše jako dialog s krajinou, kde i stébla trávy, větve a stromy spolu komunikují. Fotograf zde uplatňuje podobné aspekty jako u klasického portrétu – strukturu, měkké světlo a náladu. Nejedná se ale o typické krajinářství; krajina je zde portrétována s hlubokým porozuměním a úctou. Autorův zkoumavý pohled odráží velký respekt k prvkům krajiny i k řádu, který v ní panuje.

Pokorný jako by vycházel ze svých zkušeností z fotografování divadla – uměl si poradit s různými světelnými podmínkami nebo s rychle se měnícími scénami. Jsou to vlastně psychologické portréty krajiny, nejsou zde detaily, spíše polodetaily. Jeho touha objevovat nová zákoutí a překonávat nepřístupný terén i nepřízeň počasí jen podtrhuje jeho hluboký vztah k přírodě, pokoru a obdiv.

Pokorný interpretoval výlety za fotografiemi přírody takto: „*Cahoty aneb brodíme se bahnem a pak fotíme polodetaily. Poté je fotograf vytahován, odebrán mu fotoaparát, pak jsou mu z rašeliniště vyndány boty, protože vleze úplně všude, protože foceno za různého počasí, pokud možno příšerného, poté promoklý fotograf naložen a odvezen.*"[49]

48 „Cahot" znamená bláto nebo i plískanice v sychravém větrném počasí. *Slovník nářečí českého jazyka*. Online. SNČJ. 2016. Dostupné z: https://sncj.ujc.cas.cz/entry/?id=Cahot & mode=vsechno. [cit. 2025-01-18].

49 Z rozhovoru s paní Evou Strakovou, Praha, 1. 6. 2024.

Z cyklu *Cahoty, 2006–2007*, okolí Bukové. Zdroj: archiv autora

Z cyklu *Cahoty, 2006–2007*, okolí Bukové. Zdroj: archiv autora

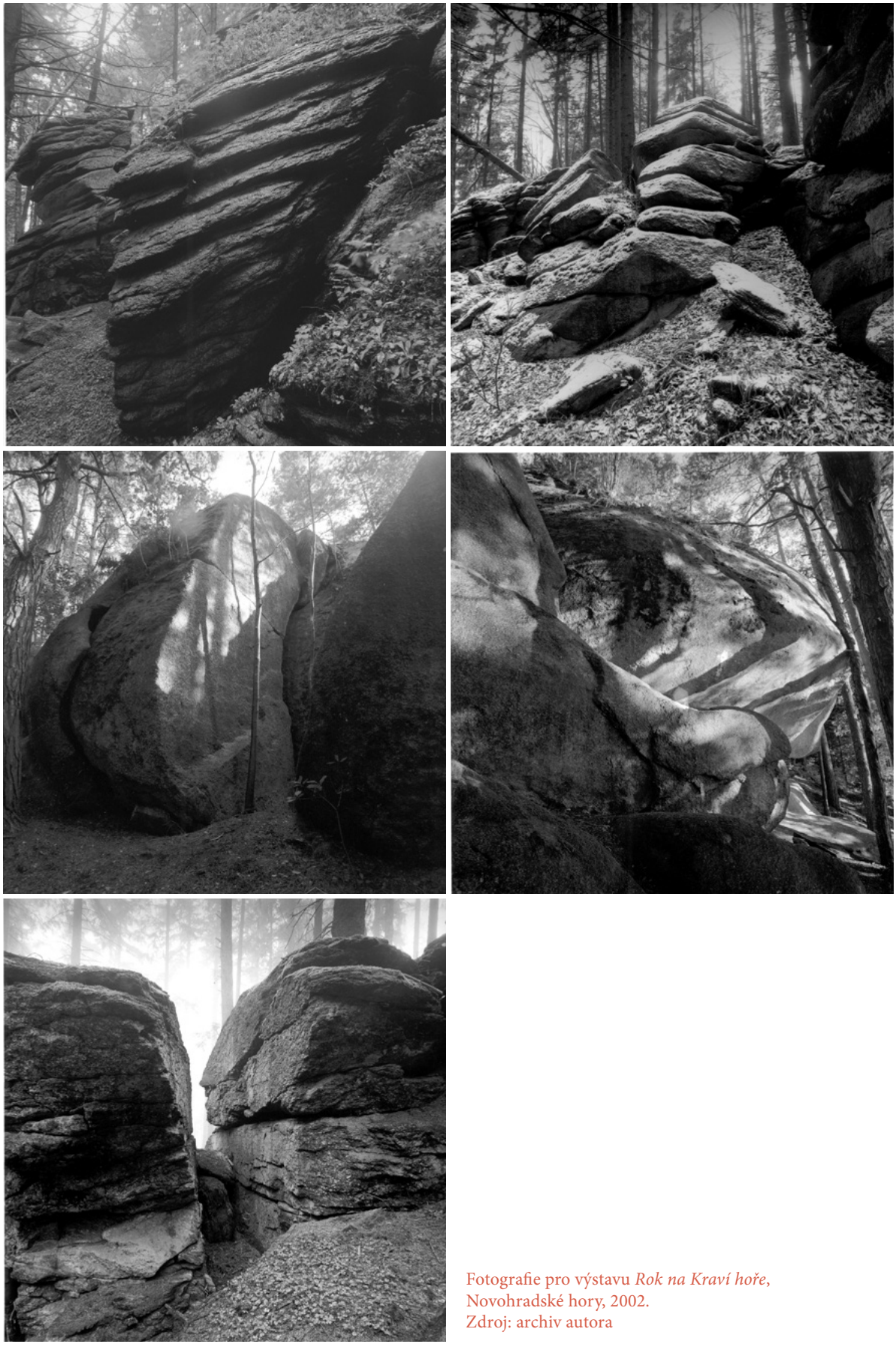

Fotografie pro výstavu *Rok na Kraví hoře*, Novohradské hory, 2002.
Zdroj: archiv autora

9 Kapličky

Když Miroslav Pokorný koupil chalupu v Bukové, začal se zajímat o historii této oblasti. Rád se toulal krajem, objevoval ho, bavilo ho zachraňovat staré věci, které tehdy zpravidla ještě nebyly předmětem zájmu sběratelů či starožitníků. Z příkopu za vesničkou Žumberk vykopal vrchní část božích muk a poprosil svého přítele Jiřího Beránka, zda by je spolu neopravili. Beránek udělal šalování a vymyslel beton, který byl téměř k nerozeznání od žuly, z níž byl vyroben podstavec podobných božích muk na žumberské návsi. Obnovená boží muka poté umístili před chalupu s číslem popisným 88. Dnes by nikoho ani nenapadlo, že tam nestála odnepaměti.

V první polovině osmdesátých let se k Pokorným, díky přátelům v zahraničí, dostal disidentský časopis *Svědectví*, kde vyšel nostalgický článek Milana Kundery (1929–2023) o střední Evropě,[50] a kniha *Obsluhoval jsem anglického krále* Bohumila Hrabala (1914–1997) o smíření s německy mluvícím obyvatelstvem na Šumavě. Tato kniha Miroslava Pokorného přivedla k tématu smiřování. Dokázal se nadchnout až iracionálně, do extrému a takto pak působil i na své okolí. Začal hledat stopy po starém francouzském rodu Buquoyů, kteří ještě před válkou sídlili v nedalekých Nových Hradech, působili zde tři sta let a zanechali zde stopy v podobě dubových alejí, obor, rezervací a parků. V roce 1945 tento rod musel odejít ze zámku, odkud se postupně začaly ztrácet věci. Miroslav Pokorný zjišťoval, jestli někdo v okolí z těchto předmětů něco nemá, ale nebyl příliš úspěšný, většina byla poničená.

Pod dojmem smiřování vymyslel v letech 2000 až 2006 dvě kapličky. První měla být památka na rod Buquoyů. Na stavbu přispěli kamarádi z nedaleké Janovky a z Petříkova – někdo daroval cihly, jiný přispěl na maltu, další ukoval mříž. Při zednických pracích nejvíce pomáhal pan Augustýn Zemánek. Do kapličky spolu zazdili starou šavli, kterou Pokorný našel při svých toulkách u rybníka zvaného Stávek a která pravděpodobně pocházela z dob Buquoyů. Kaplička stojí na rozcestí v místě zvaném Padělíčky a je zasvěcená svatému Mikuláši na ochranu dětí. Na vysvěcení se sešlo mnoho lidí, což Pokorný miloval.[51]

Po úspěchu první kapličky začal vymýšlet novou. Ta měla být původně zasvěcena svatému Hubertovi, patronovi myslivců. Existoval dokonce její model v reálné velikosti, který byl pokusně nainstalován u křižovatky cest kousek za hrází rybníka Stávek. Toto umístění nakonec povoleno nebylo, kaplička tak stojí o kus dál v lukách a je zasvěcena panně Marii.[52]

50 *Svědectví*. 1985, roč. XIX, č. 74.

51 Z rozhovoru s paní Dagmar Pokornou 11. 4. 2024.

52 Z e-mailu od paní Evy Strakové 13. 6. 2024.

Stavbu realizoval syn Ondřej s kamarádem Petrem Kocourkem, který měl zkušenosti s opravami památek, proto dbali na to, aby kaplička vypadala jako za starých časů a do okolí dokonale zapadla. Do základů se opět použily věci z doby před odsunem německy mluvícího obyvatelstva, tentokrát kameny ze starých německých hrobů, které byly vyhozené za hřbitovem v Hojné Vodě, na znamení smíření s odsunutými lidmi.

Se stavbou této kapličky souvisí i projekt obnovy cesty vedoucí z Janovky do Petříkova, kudy dříve jezdili sedláci s povozy na železniční zastávku. Svěcení kapliček proběhlo v souvislosti s oslavou narozenin syna Ondřeje a jeho kamaráda, který je pomáhal stavět.

V kronice farnosti Olešnice je o této události krátký záznam: *„V létě roku 2006 byly v Bukové vysvěceny dvě nové kapličky, které se nacházejí asi 1 km jihovýchodně od obce. Od sebe jsou vzdáleny asi 300 m a byly postaveny na vlastní náklady věřícími z Bukové. Kapličky vysvětil P. Radoslav Šedivý z Kláštera Božího Milosrdenství z Nových Hradů.“*[53]

Místo, kde kapličky stojí, je dokonale otevřený prostor. Když si člověk za jasné noci lehne na lavičku, cítí nad sebou hvězdný poklop. Na jaře a na podzim tudy táhnou ptáci a široko daleko nejsou ani žádná elektrická vedení. Místo jako stvořené k rozjímání, meditaci a přemýšlení o smíření…[54] O kapličky se nyní stará syn Ondřej, řádové sestry z Nových Hradů darovaly lavičku.

Výklenková kaplička u Bukové zasvěcená Panně Marii. Zdroj: archiv Evy Němcové

53 *Kronika farnosti Olešnice*. Online. 2011. Dostupné z: https://www.farnost-olesnice.cz/Kronika%20Farnosti%20Olesnice%202000-2019.pdf. [cit. 2024-11-08].

54 Z rozhovoru s paní Dagmar Pokornou 11. 4. 2024.

Zadní část kapličky se zazděným kamenem s křížem, který pochází z Hojné Vody. Zdroj: archiv Evy Němcové

Detail kamenného kříže. Zdroj: archiv Evy Němcové

Výklenková kaplička u Bukové zasvěcená sv. Mikuláši. Zdroj: archiv Evy Němcové

Obnovená boží muka před chalupou Miroslava Pokorného. Zdroj: archiv Evy Němcové

10 Pedagogická činnost

Miroslav Pokorný byl podle slov svých manželek člověk spíše chaotický a některé věci nedokončoval. Jeho vášeň a nadšení však byly nakažlivé a často strhl pro svůj nápad i okolí. Ačkoli sám neměl výrazné ambice, jeho druhá žena Eva ho dokázala vést a motivovat. Ve fotografii mu poskytovala velkou podporu, on sám se příliš neprosazoval a neměl mnoho výstav. Až díky Evě, která sice nebyla z oboru, ale uměleckou fotografii si zamilovala, se jeho tvorba začala více dostávat do povědomí širší veřejnosti.[55]

S tím souvisí i další obor, v němž Miroslav Pokorný několik let působil. Eva Straková ho totiž přivedla k myšlence, aby se začal věnovat pedagogické činnosti. V letech 2007 až 2010 tak vyučoval na Střední fotografické a filmové škole Skalsko. Učil tam analogovou fotografii, studenty podporoval a dobře s nimi vycházel.[56]

55 Z rozhovoru s paní Evou Strakovou a paní Dagmar Pokornou, Praha, 1. 6. 2024.

56 Tamtéž.

11 Miroslav Pokorný v kontextu doby

Fotografové generace, do které Miroslav Pokorný patřil, byli povětšinou ovlivněni světovou výstavou *The Family of Man*;[57] často se zaměřovali na fotografování lidí. Jedním z průkopníků tohoto dokumentárního stylu u nás byl Miloň Novotný, který se v šedesátých letech proslavil svými snímky lidí v ulicích Londýna.

Většina studentů FAMU této generace sice vytvářela svá oficiální cvičení a projekty pro školu, ale současně se věnovala i vlastní tvorbě, která zachycovala život bez ideových omezení. Tato tvorba však končila v šuplíku, protože tehdejší režim kontroloval, jaká témata a díla mohou být zveřejněna. Mnoho těchto fotografií vyšlo na světlo až po pádu komunismu, kdy se umělcům konečně naskytla možnost sdílet své osobní a autentické pohledy na svět s širší veřejností.

Tato témata byla typická pro dobu, ve které žili a pracovali, a jejich tvorba byla úzce spjata i s filmovou novou vlnou, která se rovněž soustředila na každodenní život na venkově, například filmy režisérů Jaroslava Papouška (1929–1995), Jiřího Menzela (1938–2020) nebo zřejmě nejznámější *Hoří, má panenko* Miloše Formana (1932–2018).

Fotografové, kteří se zaměřovali na podobná témata týkající se venkova, jsou Jindřich Štreit (1946), Dana Kyndrová (1955), Daniela Sýkorová (1941), Jan Malý (1954–2017), Jiří Hanke (1944) nebo například Ivan Lutterer (1954–2001). Všichni se zabývají dokumentární fotografií, ale každý má svůj osobitý přístup.

V knize *Cesty československé fotografie* se dovídáme, že Dana Kyndrová se soustředila na průvody, spartakiády a oslavy všeho druhu, fascinovaly ji masové události a hromadné scény. Daniela Sýkorová zase fotografuje venkovské tancovačky a masopusty, na jejích snímcích převládají pozitivní emoce, zdůrazňuje schopnost lidí bavit sama sebe. Je optimistkou, do svých snímků z masopustů dává radostnost, uvolněnost a chuť žít.[58]

Jindřich Štreit pracuje odlišným způsobem. Zatímco Pokorný zachycuje okamžiky nenápadně a skrytě, od boku, bez zásahu do děje a bez sentimentu, Štreit se vyznačuje svou hlubokou empatií vůči lidem. Tento dar mu umožňuje nejen efektivně komunikovat s fotografovanými osobami, ale také s realitou jemně manipulovat. V jeho lyricky laděných snímcích se setkáváme s porozuměním a soucitem. Miroslav Pokorný lidi fotografoval, pouze když opustili své soukromí. V jeho fotografiích většinou není sentiment, ani nostalgie.

57 Slavná humanisticky zaměřená putovní výstava. Kurátorem byl fotograf Edward Steichen (1879–1973). Jedná se o jakési fotografické eseje o lidském životě. Vystavovaná díla byla bez popisků a jmen.

58 MRÁZKOVÁ, Daniela a REMEŠ, Vladimír. *Cesty československé fotografie: Vyprávění o historii čs. fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů vybraných osobností a mezních vývojových okamžiků*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X, s. 249, 194.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se pokusila přiblížit život a dílo Miroslava Pokorného, fotografa, který se zpočátku věnoval divadelní fotografii, poté svým objektivem zachycoval život na českém venkově a později si otevřel portrétní studio. Důležitým aspektem jeho osobnosti byla přirozená snaha pečovat o krajinu, zpestřovat ji jemnými zásahy a tím obohacovat společenské dění. Výsadbou lip či stavbou kapliček se snažil o propojení minulosti se současností a těmito drobnými projekty zároveň spojoval lidi a zachovával hodnoty tradičního venkova.

Miroslav Pokorný měl velkou úctu k přírodě a k našim předkům. Miloval divoká přírodní zákoutí, venkovský život, který byl dříve mnohem odlišnější od městského než je dnes, a tu odlišnost, mizející už za jeho života, se snažil zachycovat. Měl rád staré chalupy, použité nářadí, oleštěné lavice, křivé zdi – viděl v nich poezii. Měl rád, když chalupa nebyla přehnaně čistá a mohlo se chodit po kuchyni v botách; měl rád na košili ošoupané manžety. Zajímala ho opravdovost a syrovost.

Obdivoval i období baroka: jak šlechta hospodařila a s rozmyslem a citem přetvářela krajinu například vysazováním dubových alejí, zakládáním parků či nových rybníků. Sám měl potřebu „expandovat" do okolí, například vysazením dvou lip na návsi nebo již zmíněnými božími mukami a kapličkami.

To, co obdivoval u divadelní fotografie, se poté snažil obsáhnout a prohloubit u portrétní fotografie. Zajímaly ho výrazy tváří, světlo, které definovalo tajemství osobnosti, jež se snažil dostat na povrch a poté zachytit. Každého člověka, kterého portrétoval, se nejprve snažil poznat. Potřeboval vědět, jaká je jeho profese, co ho baví, aby se mohl vcítit do jeho osobnosti a co nejlépe ho vystihnout.

Byl věrný klasické analogové fotografii a neuznával nástup digitální fotografie, byla pro něj méněcenná. Do fotografií nepřidával příliš sentimentu, měl rád výtvarnost, vtip a nadhled.

Miroslav Pokorný měl jedinečnou schopnost při diskusích o fotografii vzbuzovat v protějšku silné emoce; nebylo výjimkou, že se dostával do ostrých názorových střetů. Jak vysvětluje paní Eva Straková: „Mars a Pluto ve lvu je nevědomé rebelizování a tohoto aspektu si člověk není vědom."[59]

Pro první ženu Dagmar byl Pokorný zajímavý zejména svou touhou vyhledávat stále nové podněty, které běžně unikají pozornosti. Často navštěvoval antikvariáty, kde pátral po knihách a různých zajímavostech, jež stály mimo hlavní proud zájmu té doby. Obecně si

59 Z rozhovoru s paní Evou Strakovou, Praha, 1. 6. 2024.

všímal věcí, které ostatní přehlíželi. Kromě jiného i tato záliba prohlubovala jeho umělecký pohled na svět.[60]

Získávání podkladů pro tuto práci mě osobně velmi obohatilo. Klíčovou roli hrály rozhovory s oběma ženami Miroslava Pokorného, které se mnou ochotně sdílely nejen své osobní vzpomínky, ale také svůj vhled do jeho fotografického přístupu a tvůrčího světa. Překvapilo mě, jak obě, ač profesně z jiných oborů, dokážou o fotografii mluvit se zaujetím a láskou. Uměleckou fotografii si oblíbily do té míry, že si ji postupem času samy nastudovaly. Setkání probíhala v přátelské atmosféře na chalupě v Bukové a v ateliéru v Praze, kde žije Pokorného druhá žena Eva. Obě místa mě okouzlila svou jedinečnou atmosférou.

V průběhu bádání jsem měla možnost lépe pochopit Pokorného umělecký přínos a proniknout do tajů jeho fotografií. Snímky jsem se snažila přiblížit i v širším kontextu, jako svědectví doby a jako způsob citlivého pozorování světa. Doufám, že tato práce nabídne nový úhel pohledu na Pokorného dílo, seznámí čtenáře s autorem, který veřejnosti není příliš známý, a představí ho i jako obyčejného člověka tak, abychom dokázali vnímat celý příběh skrytý za fotografiemi.

60 Z rozhovoru s paní Dagmar Pokornou, viz příloha č. 1.

Stručný životopis v datech

- **1946** Narození 4. května v Pečkách u Prahy.
- **1961–1965** Studium na Střední škole zemědělsko-technické v Benešově u Prahy.
- **1968** Pracuje jako zásobovač v zemědělství, potkává Pavla Štechu a na jeho popud se zkouší přihlásit na FAMU.
- **1969** Bratr Karel emigruje do Švýcarska.
- **1972** Fotografuje *Bufet* v pražských Nuslích.
- **1973** Začíná se věnovat tématu venkova. Seznamuje se s výtvarníkem Joskou Skalníkem.
- **1974** Umírá otec Karel. Absolvuje FAMU, spolupracuje s Joskou Skalníkem na plakátu pro Cirkus Alfred.
- **1975** Žení se s Dagmar Havelkovou. Svatba byla v Bukové, kde si zároveň pořizují chalupu.
- **1976** Narození syna Ondřeje.
- **1978** Joska Skalník zve Pokorného ke spolupráci v Činoherním klubu, kde se později stává hlavním fotografem. Domlouvá s Annou Fárovou první výstavu ve foyer divadla.
- **1980** Narození dcery Marie.
- **1983** Seznamuje se s Jiřím Beránkem. Dokumentuje Beránkovu tvorbu i tvůrčí proces.
- **1987** Začíná stavět ateliér na půdě v Kubelíkově ulici v Praze na Žižkově, kde plánuje fotografovat různé osobnosti z kulturního a uměleckého prostředí.
- **1988** Umírá matka Alžběta. Dokončuje fotky z cyklu *Žižkov*.
- **1992** Rozvádí se s Dagmar Pokornou.
- **1996** Vzniká studio Aragorn v ateliéru v Kubelíkově ulici.
- **2000** Pouští se do projektu *Kapličky*.
- **2003** Seznamuje se s Evou Strakovou.
- **2006** Fotografuje *Cahoty*, kdy úplně opouští fotografování lidí a oddává se své lásce k jihočeské přírodě.
- **2008** Žení se s Evou Strakovou.
- **2007–2010** Vyučuje na Střední fotografické a filmové škole Skalsko.
- **2012** Vychází první vydání fotografické publikace *Venkov*, nazvané podle stejnojmenné výstavy.
- **2014** Křest knihy *Venkov* a zahájení stejnojmenné výstavy v Českém centru fotografie v Praze.
- **2015** Zemřel 5. prosince v Praze.

Samostatné výstavy[61]

- **1978** *Tancovačky*, Činoherní klub, Praha.
- **1980** *Venku*, Činoherní klub, Praha.
- **1989** *Cirkus Alfred*, Junior klub Na Chmelnici, Praha.
- **1996** Portréty z programu inscenace Ladislava Smočka *Kosmické jaro*, Činoherní klub, Praha.
- **1996** *Žižkované*, Žižkovské divadlo TGM, Praha.
- **1996** *Venkov*, Činoherní klub, Praha.
- **2001** *Bufet*, Malá galerie České spořitelny, Kladno.
- **2001** *11 portrétů* (laureáti Ceny Jindřicha Chalupeckého), Galerie knihkupectví Paseka, Praha.
- **2002** *21 portrétů ze současné výtvarné scény*, Malá galerie České spořitelny, Kladno.
- **2002** *Rok na Kraví hoře*, Týnská literární kavárna, Praha.
- **2003** *Tancovačky*, Malá galerie České spořitelny, Kladno.
- **2003** *Rok na Kraví hoře*, Malá galerie České spořitelny, Kladno.
- **2003** *Svět Jiřího Beránka*, Týnská literární kavárna, Praha.
- **2004** *Landsleben*, Galerie auf der Pawlatche, Vídeň.
- **2005** *Venkov: Novohradsko 1973–1988*, Národní muzeum fotografie, Jindřichův Hradec.
- **2006** *Venkov: Novohradsko 1973–1988,* Klášter sv. Petra a Pavla řádu servitů, Nové Hrady
- **2006** *Cahoty*, Kávovarna, Praha.
- **2007** *Cahoty II*, Kávovarna, Praha.
- **2009** *Žižkované II*, Kávovarna, Praha.
- **2010** *Žižkov*, Kávovarna, Praha.
- **2011** *Tři podoby klasické fotografie*, Atrium na Žižkově – koncertní a výstavní síň, Praha.
- **2014** *Venkov*, České centrum fotografie, Praha.

61 K výstavám měl často úvodní slovo Josef Kroutvor, historik umění esejista a básník, viz. příloha č. 2.

Kolektivní výstavy

- **1977** *Soudobá výtvarná fotografie*, Galerie Jaroslava Fragnera, Praha.
- **1981** *9 & 9*, Klášter Plasy, Plasy.
- **1982** *Aktuální fotografie ze sbírek Moravské galerie v Brně*, Kabinet užitého umění, Brno.
- **1983** *Czech Piece (Contemporary Czech photography)*, Kunsthandel van der Have, Amsterdam.
- **1984** *Česká výtvarná fotografie*, Galerie Československý spisovatel, Praha.
- **1985** *Ursprung und Gegenwart tschechoslowakischer Fotografie*, Frankfurt.
- **1989** *Co je fotografie: 150 let fotografie*, Mánes, Praha.
- **1989** *Československá fotografie 1945–1989*, Valdštejnská jízdárna, Praha.
- **1989** *37 fotografů na Chmelnici*, Junior klub Na Chmelnici, Praha.
- **1991** Akademie užitých umění Malá Strana Praha, Lobkovický palác, Praha.
- **2004** *L'Été des portraits*, Bourbon-Lancy, Francie.
- **2008** *Behind walls* – Noorderlicht International Photofestival, Nizozemsko.
- **2008** *Třetí strana zdi*, Pražákův palác, Brno.

Publikace

POKORNÝ, Miroslav. *Venkov (1973–1988): Novohradsko*. Praha: Triton, 2012.
ISBN 978-80-7387-600-5.

Seznam použité literatury

Knihy, články, katalogy

- *12/15: Pozdě, ale přece*. Praha: Odbor školství a kultury ONV v Praze 9, 1988.
- CÍSAŘ, Roman (ed.). *Činoherní klub 1965–2005*. Praha: Činoherní klub ve spolupráci s Divadelním ústavem a Nakladatelstvím Brána, 2006. ISBN 80-7243-262-1.
- *Cena Jindřicha Chalupeckého: patnáct let = Jindřich Chalupecký Award: fifteen years*. Praha: Společnost Jindřicha Chalupeckého, 2005. ISBN 80-239-5158-0.
- *Československá fotografie*. 1989, roč. 40, č. 6. ISSN 0009-0549.
- *Deseti objektivy*. Praha: Panorama, 1983.
- FÁROVÁ, Anna; SKALNÍK, Joska a ŠIMÁNEK, Dušan. *Plasy 1981*. Praha: Torst, 2009. ISBN 978-80-7215-376-3.
- FÁROVÁ, Anna. *A pásly by se tam ovce…* Vyd. 2., 1. samostatné. Praha: Torst, 2010. ISBN 978-80-7215-387-9.
- FÁROVÁ, Anna. *Dvě tváře*. Vydání druhé, první bez vzpomínkového rozhovoru A pásly by se tam ovce… Praha: Torst, 2016. ISBN 978-80-7215-516-3.
- *Fotografie Magazín: měsíčník pro klasickou a digitální fotografii*. Continuing. Praha: Economia, 1994–2008. ISSN 1211-0019.
- KROUTVOR, Josef. *Fotografie jako mýtus: pocta černobílé fotografii a jejím tvůrcům*. Eseje. Praha: Pulchra, 2013. ISBN 978-80-87377-53-6.
- MRÁZKOVÁ, Daniela a REMEŠ, Vladimír. *Cesty československé fotografie: Vyprávění o historii čs. fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů vybraných osobností a mezních vývojových okamžiků*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X.
- Neumann Ivan, *12/15 Český glóbus* (kat. výst.), Ministerstvo kultury České republiky, Praha 1991.
- PECÁK, Josef. *Návrat k minulosti: Miroslav Pokorný*. Fotografie magazín. 1994, roč. 1996, č. 10, ISSN 1211-0019.
- POKORNÝ, Miroslav. *Venkov (1973–1988): Novohradsko*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-600-5.
- *Svědectví: čtvrtletník pro politiku a kulturu*. Roč. XIX (1985), č. 74. ISSN 0039-6419.
- *Třetí strana zdi*. Brno: Moravská galerie, 2008. ISBN 978-80-7027-187-2.

Seznam online zdrojů

- *Abart*. Online. 2003. Dostupné z: https://cs.isabart.org. [cit. 2024-11-26].
- *Jiří Beránek*. Online. Livebid.cz. Dostupné z: https://livebid.cz/author/948/info. [cit. 2024-11-16].
- *Kronika farnosti Olešnice*. Online. 2011. Dostupné z: https://www.farnost-olesnice.cz/Kronika%20Farnosti%20Olesnice%202000-2019.pdf. [cit. 2024-11-08].
- *Mgr. Jaroslav Bárta*. Online. POST BELLUM. Pametnaroda.cz. 2024. Dostupné z: https://www.pametnaroda.cz/cs/barta-jaroslav-1948. [cit. 2024-11-05].
- OUJEZDSKÝ, Karel. *Odkrýval svět mýtů, ale vždy reagoval na dobu, ve které žil: Mozaika*. Online. Český rozhlas. 2021. Dostupné z: https://vltava.rozhlas.cz/odkryval-svet-mytu-ale-vzdy-reagoval-na-dobu-ve-ktere-zil-vzpominame-na-sochare-8416223. [cit. 2024-11-16].
- OUJEZDSKÝ, Karel. *Tři podoby klasické fotografie Miroslava Pokorného: Mozaika*. Online. Český rozhlas. 1997–2024. Dostupné z: https://vltava.rozhlas.cz/tri-podoby-klasicke-fotografie-miroslava-pokorneho-5081202#player=on. [cit. 2024-11-07].
- *Slovník nářečí českého jazyka*. Online. SNČJ. 2016. Dostupné z: https://sncj.ujc.cas.cz/entry/?id=Cahot & mode=vsechno. [cit. 2025-01-18].
- *Výstava o zaniklých tradicích venkova*. Online. Aktuálně.cz. 2005. Dostupné z: https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/vystava-o-zaniklych-tradicich-venkova/r~i:article:13841/. [cit. 2025-01-17].

Zastoupení ve sbírkách

Institut umění – Divadelní ústav, Praha

Muzeum fotografie a moderních obrazových médií, Jindřichův Hradec

Moravská galerie v Brně

Národopisné muzeum Národního muzea, Praha

Přílohy

Příloha 1
Doplňující rozhovor s Dagmar Pokornou, 21. 8. 2024, Buková

Můžete mi říct něco o bratru Miroslava Pokorného Karlovi?

Myslím, že Karel fotil jako první, nikdy se tím neživil, byl to jeho koníček. Cestoval, takže fotil hlavně na cestách. Byl sportovec a technik, měl motorku… Mirek byl úplný opak. Každý byl jinak zaměřený, ale fotografování je spojovalo. V roce 1969 emigroval do Švýcarska a v sedmdesátých, osmdesátých letech posílal Mirkovi foťáky a vinyly s muzikou, u nás tehdy věci nedostupné.

Jak se pan Pokorný dostal k profesionálnímu fotografování?

Po vojně se setkal s Pavlem Štechou, který ho svezl stopem a motivoval, aby šel studovat na FAMU. Během studií si vydělával focením v divadlech.

Co ho vedlo k fotografování bufetu?

Myslím, že hledal chlapy. Jeho otec byl houslista, muzikant, měl soukromou hudební školu a komunisti mu živnost v roce 1958 zavřeli. Už se pak nevzpamatoval, byl alkoholik. Rodinu držela matka. Potom otec zemřel, bratr byl pryč. V Nuslích v bufetu byl klid, pohoda a chlapi.

Cyklus *Žižkov a Žižkované* má ponurou náladu…

Myslím, že ta atmosféra lidí i domů mohla souviset s tím, že vlastně druhá polovina osmdesátých let byla celá depresivní. Bezčasí, beznaděj, zdálo se, že komunismus nikdy neskončí.

Jak vznikaly fotografie do publikace *Venkov*?

V roce 1974 jsme poprvé přijeli do Bukové. Potom jsme tam koupili chalupu, měli děti a bývali jsme tam častěji a delší dobu. Mirek se rád toulal po okolí, rybařil. To byla jeho vášeň ještě z dětství, kdy chodil na ryby s tatínkem. Opravoval chalupu, obcházel a objížděl v okolí všechny taneční zábavy, masopusty, slavnosti, poutě. Chodil s rybáři, myslivci a se sousedy do hospody.

V dětství jezdil na léto k prarodičům na statek u Lišova. Měl rád staré domy, křivé zdi, tradice. Staré venkovské pro něj bylo poctivé, zažité, nepředstírané. Současnost byla falešná, předstíraná.

Hledáním protikladů se bavil – opravdovost a nonsens. V knize jsou například staří sedláci, bratři Herdové, na kolech, zůstali soukromníci, a proti tomu oslava Prvního máje. Staří chlapi na pouti a kolotoč s labutěmi. Měl rád fotky z masopustů, masky u staré hrbolaté zdi, zvířecí masky na sněhu… Na obálce knížky je fotografie, na níž jsou

na levé straně muzikanti, bláto, nečas, tvrdá realita. Uprostřed strom, žena v černém s maskou na očích, předěl mezi dvěma světy. Vpravo přístřešek, pohoda, veselo, masky, převleky a tajemství – skrytá žena v krásných šatech a bez hlavy. Hra protikladů? Nonsens?

Jaký měl vztah se sochařem Jiřím Beránkem?

Jiří Beránek žil v dětství na statku u prarodičů v Borkovicích. Stejně jako Mirek miloval staré domy, stodoly, dědečkův nepořádek, rybaření. Měli rádi zpustlý statek bratří Herdů s hnědou zakouřenou kuchyní. Nepořádek měl pro ně své kouzlo a poezii, pocit nezávislosti a volnosti.

Mirek fotil Jirkovy sochy, na které spolu vytěžili dubové kmeny v Kapinosu. Některé sochal Jirka v Bukové, jiné měl doma na zahradě v Kolodějích. Měl tam i svůj podivný vysoký zahradní domek a v něm ateliér.

Spolu ještě obdivovali období baroka, kdy česká šlechta dotvářela krajinu alejemi, kapličkami, rybníky. Tím se inspirovali, a Mirek měl pořád touhu expandovat do okolí. Vysadil lípy a buky ve vsi, s Jirkou dotvořili a postavili boží muka, později vymyslel kapličky. Mirek měl rád „nablblé“ výlety a akce. V Jirkovi našel spolurebela a kumpána. Z fotografií chtěl udělat knížku, ale k tomu už nedošlo.

Příloha 2
Josef Kroutvor – vzpomínka na Miroslava Pokorného[62]

Miroslav Pokorný byl můj kamarád, sbližoval nás zájem o Novohradsko. Mirek měl své přednosti a zásluhy, ale i jisté problémy způsobené radikálními názory na tvorbu kolegů. K těm zásluhám patří nepochybně organizování fotovýstav v Činoherním klubu v Praze, kde byl divadelním fotografem. Na organizaci výstav se aktivně podílela i historička Anna Fárová, moje kolegyně z Uměleckoprůmyslového muzea. Výstavy ve foyer divadla přispěly k vytvoření neoficiální umělecké komunity mladých fotografů. Vznikaly důležité vazby – jakýsi „fotografický disent". K fotografům se připojovali i další lidé se zájmem o moderní umění. Vzpomínám si na jedno takové živé setkání v sále hospody U Kurelů v Praze na Žižkově, bylo tam nabito! Fotografie byla vnímána jako nové, autentické médium, na rozdíl od malby profesně nezatížené. Nebývalý zájem o fotografii vyvrcholil pak uspořádáním velké neoficiální výstavy v klášteře Plasy v roce 1981, kam Anna Fárová pozvala i Henri Cartier-Bressona, tehdejší hvězdu moderní fotografie.

Mirek fotografoval každodenní život města, realitu Žižkova, kde bydlel. Zároveň ale také prchal z normalizační Prahy na venkov, na chalupu do Bukové. Mirek byl konzervativně založený fotograf, miloval černobílou fotografii. „Budoucnost fotografie patří černobílé fotografii," říkal, což bylo v době nástupu digitálu a rozšíření barevné fotografie chápáno málem jako provokace. Mirek neměl rád barvu, černobílá umělecká fotografie nabízela větší prostor fantazii, byla poetičtější, pracovala zajímavě se světlem a s výtvarnou kompozicí. Tento názor koneckonců sdílím i já. Mirek si s řadou fotografů nerozuměl. Sám vystavoval příležitostně – v Praze v klubu Na Chmelnici, v žižkovském Atriu či v kavárně Lucerna.

Některé Mirkovy výstavy jsem zahajoval, ale jednalo se jen o spontánní proslovy, texty do katalogu chybí. Přátelské styky udržoval Mirek s fotografkou Markétou Luskačovou, přátelil se také se sochařem Jiřím Beránkem, oba měli rádi venkov. Mirek věřil v čistou fotografii bez stylizace. Jeho fotoaparáty byly Leica a později i Hasselblad.

Nebyl systematický autor, nevedl si ani klasický archiv, jak to fotografové dělají. Nenabízel fotografie časopisům, novinám, měl k médiím řadu výhrad. Jediný ucelený soubor představuje kniha *Venkov*, zachycující život vesnice v letech normalizace. Po krajině se Mirek hlavně toulal, fotografoval Kraví horu, ale těžištěm jeho fotografií byli lidé, jejich chování, radosti a nálady. Jsme rádi, že fotografie Miroslava Pokorného nám poskytují obraz doby, která moc barevná ani nebyla, byla spíše šedivá, černobílá.

62 Z e-mailu od Josefa Kroutvora, 1. 3. 2025 – zkrácená verze.

Příloha 3
Doprovodný text k výstavě v Jindřichově Hradci[63]

MIROSLAV POKORNÝ - Venkov

Novohradsko 1973 - 1988

Výstava cyklu dokumentárně orientovaných fotografií momentů z "normalizujícího se" života obyvatel Bukové a okolních vesnic na Novohradsku v letech 1973 až 1988.

Cílem projektu je podat svědectví o neopakovatelném prostoru a času – o uzavřeném mikrosvětě lokality na česko-rakouském pomezí izolované jak odděleností vesnic tak neprodyšně uzavřenou hranicí – o podivné době, kdy se ani odsunem a kolektivizací nepodařilo zcela zlikvidovat původní venkovské tradice a typický ráz regionu, jak se vytvářel po staletí, ale kdy postupující normalizace se svou umělou pompézností a rozplizlostí už vše rozleptává a devalvuje.

Venkov mne jako téma zaujal již počátkem 70. let, kdy jsem se pokoušel zachytit atmosféru venkovských tancovaček na severu Čech.

Ale svůj vlastní svět jsem objevil až v Bukové, kde jsem lidskému i výtvarnému kouzlu vesnických zábav podlehl do té míry, že jsem se jimi začal zabývat systematicky. Při každé možné příležitosti jsem vyrážel po blízkém okolí a fotografoval plesy, pouťové zábavy i život vesnických hospod. Fotografie jsem nakonec v roce 1974 zpracoval jako diplomovou práci na FAMU a posléze jsem část z nich v roce 1977 veřejně vystavil v Činoherním klubu. Tato výstava, jíž zahajovala Dr. Anna Fárová zároveň otevírala cyklus prvních devíti zde pořádaných fotografických výstav. Fotografie byly rovněž vystaveny na společné výstavě v Plasech.

Jak jsem se postupně sžíval s místními lidmi, rozšiřoval se záběr fotografií o další a další momenty z jejich života. Téma mikrosvěta vesnické komunity bylo pro mne natolik zajímavé, že se z práce původně zamýšlené jako jednorázový projekt a zaměřené pouze na určitý typ situací, rozrostlo nejen obsahově ale i časově. Nakonec zabralo 15 let mého života. První snímky pocházejí z počátku 70. let a poslední fotografie jsem pořídil z masopustu na jaře 1988. Fotografoval jsem přitom prakticky "do šuplíku" neboť v dané době nebylo příliš reálné uvažovat o uveřejnění fotografií, které vypovídají o postupující nivelizaci tradičních hodnot venkova a o mizejícím specifickém charakteru míst, kde se původně stýkaly česká a německá, resp. rakouská kultura.

Rokem 1989 se cyklus uzavřel. Okolnosti však ani poté nepřály jeho vystavení a téma tak během dalších let mělo čas "dozrát". Až v poslední době jsem se k fotografiím znovu vrátil. Oprášil jsem negativy z tancovaček a zábav z nového úhlu pohledu a s využitím moderních technologií jsem tancovačky připravil pro výstavu v Kladně, která se konala v zimě 2003. Až v této souvislosti jsem si uvědomil, že se mi podařilo zachytit svět, který postupující čas definitivně vymazal. Právě zde se také ukázala nosnost tématu a jeho přínos pro českou i evropskou fotografii, neboť díky možnosti odstupu jsem pochopil, že fotografie přesto obsahují univerzální a někdy až archetypální výpověď o člověku a pospolitosti.

I když jsem si postupně získal důvěru vesničanů a stal se víceméně jedním z nich, nikdy jsem nechtěl pronikat do soukromí jejich rodin a domácností. Jako jednotící rámec, který by z mozaiky situací a osob vytvořil ucelenou výpověď, jsem proto použil pohled na vesnickou komunitu z úhlu veřejného fóra, kde se lidé scházejí, aby slavili, truchlili, pracovali, bavili i nudili se. Jejich charaktery jsou pak dány vzájemnými interakcemi i reakcemi na prostředí. Dalším spojujícím momentem cyklu jsou proměny konkrétních osob, které se za těch patnáct let na fotografiích objevují v různých situacích a v různých životních etapách - při práci, na zábavě, na pouti, na svatbě a nakonec na pohřbu. Jde o využití časosběrné metody, užívané např. v dokumentárním filmu, jež však je ve fotografii naprosto ojedinělé.

Projekt jako celek zahrnuje 80 černobílých fotografií Ilford Warmtone 40x50 cm. Jako celek byl vystaven na Univerzitě ve Vídni v roce 2004.

(Mgr. M. Pokorný)

NÁRODNÍ MUZEUM FOTOGRAFIE

NATIONAL MUSEUM OF PHOTOGRAPHY

63 Poskytnuto Muzeem fotografie a moderních obrazových médií, Jindřichův Hradec, březen 2025.

Příloha 4
Doplňující obsahový materiál

Pozvánka na výstavu *Tři podoby klasické fotografie,* přední a zadní část. Zdroj: osobní archiv Evy Němcové

Pohlednice, *Náhle opuštěné místo*, přední a zadní část, Jiří Beránek, 1987.
Foto: Miroslav Pokorný, zdroj: osobní archiv Evy Němcové

Pohlednice, *Útočiště,* přední a zadní část,
Jiří Beránek, 1987. Foto: Miroslav Pokorný,
zdroj: osobní archiv Evy Němcové

Pozvánka na výstavu *Venkov*, 2005. Zdroj: archiv Muzea fotografie a moderních obrazových médií

Kniha *Venkov,* Miroslav Pokorný, 2012. Zdroj: z knihovny Evy Němcové

Jmenný rejstřík

Arbusová, Diane 13, 42
Bárta, Jaroslav 12, 21, 22
Beránek, Jiří 14, 35, 42, 49, 56, 62, 63
Bourke-Whiteová, Margaret 13
Cartier-Bresson, Henri 23, 63
Cimbura, Vít 12
Čepek, Petr 19, 21
Černický, Jiří 43
Černý, David 43
Čert, Jim 21
Daviesová, Sue 23
Fára, Libor 12
Fárová, Anna 12, 21, 22, 25, 56, 63
Forman, Miloš 53
Francková, Martine 23
Frank, Robert 13
Gabriel, Michal 43
Gil, Ivo 22
Goldflam, Arnošt 42
Hanke, Jiří 53
Havel, Václav 19
Havránek, Pavel 24
Holomíček, Bohdan 21, 22
Horníčková, Daniela 12, 17, 21, 22
Hořínek, Bořivoj 22
Hrabal, Bohumil 15, 49
Hůrka, Vratislav 22
Jarcovjáková, Libuše 22
Kocáb, Michael 21
Kocourek, Petr 49
Kokolia, Vladimír 43
Koudelka, Josef 17
Kratochvíl, Josef 19
Kroutvor, Josef 42, 57, 63
Kundera, Milan 49
Kyndrová, Dana 53
Lartigue, Jacques Henri 13
Luskačová, Markéta 63
Lutterer, Ivan 22, 53
Mainer, Martin 43
Malý, Jan 21, 22, 53
Mančuška, Ján 43
Menzel, Jiří 53
Modelová, Lisette 42
Načeradský, Jiří 43
Nepraš, Karel 43
Nesázal, Michal 43
Nikl, Petr 43
Novotný, Miloň 12, 19, 53
Othová, Markéta 43
Ouhel, Ivan 43
Pálka, Dušan 22
Papoušek, Jaroslav 53
Paul, Tomáš 24
Pecák, Josef 24, 42
Pěchouček, Michal 43
Pokorný, Ondřej 49
Poláček, Jiří 22
Příhoda, Jiří 43
Ptáček, Josef 12
Rampáková, Zora 21, 22
Reich, Jan 12
Rembrandt 42
Riboud, Marc 23
Rittstein, Lukáš 43
Roubík, Martin 12
Skála, František 42, 43
Skalník, Joska 17, 21, 56
Sopko, Jiří 42
Stehli, Iren 21, 22
Steichen, Edward 53
Stieglitz, Alfred 13
Stivín, Jiří 21
Sýkorová, Daniela 53
Šimánek, Dušan 12, 17, 21, 22
Štecha, Pavel 12, 21, 22, 61
Štreit, Jindřich 22, 53
Trčka, Josef Anton 42
Tůma, Stanislav 12
Turba, Ctibor 17
Vaněk, Tomáš 43
Vavroušek, Pavel 22
Vincourová, Kateřina 43

FOTOGRAF MIROSLAV POKORNÝ

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eva Němcová

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Bieleszová, Ph.D.
Oponent: doc. Mgr. Josef Moucha
Grafické zpracování a sazba: Viva Design s.r.o.
Tisk: Typodesign, s.r.o., České Budějovice
Počet úhozů: 45 023
Počet normostran: 25

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

